

Economisch-Statistische Berichten

Nationale Rampenfonds

Statenlaan 81

's-Gravenhage

Giro

9575

UITGAVE VAN HET NEDERLANDSCH ECONOMISCH INSTITUUT

38e JAARGANG

No 1862

WOENSDAG 4 FEBRUARI 1953

**COLLECTIEVE
PENSIOEN-VERZEKERING**

Ook voor Beschikbare Krachten is een annonce in „Economisch-Statistische Berichten” de aangewezen weg. Annonces, waarvan de tekst 's Maandags in ons bezit is, kunnen, plaatsruimte voorbehouden, in het nummer van dezelfde week worden opgenomen.

N.V. Koninklijke Nederlandsche Petroleum Maatschappij

gevestigd te 's-Gravenhage.

★

Commissarissen en Directie der N.V. KONINKLIJKE NEDERLANDSCHE PETROLEUM MAATSCHAPPIJ hebben - zoals reeds bekend werd gemaakt - besloten een interim-dividend uit te keren van 4⁰/₀, op rekening van het te verwachten dividend over het boekjaar 1952.

Betaling van dit interim-dividend ad f. 40,— minus 15⁰/₀ dividendbelasting = f. 34,— voor de aandelebewijzen en f. 4,— minus 15⁰/₀ dividendbelasting = f. 3,40 voor de onderaandeelbewijzen zal geschieden van Donderdag 5 Februari 1953 af tegen intrekking van dividendbewijs No 101 van de aandelebewijzen en onderaandeelbewijzen

te	op
Amsterdam	Nederlandsche Handel-Maatschappij N.V. of Kas-Associatie N.V.
Rotterdam	Nederlandsche Handel-Maatschappij N.V. of Heren Van der Hoop, Offers & Zoon
's-Gravenhage	Nederlandsche Handel-Maatschappij N.V. of Heren Schill & Capadose
New York	The Chase National Bank of the City of New York
Londen	Messrs. N. M. Rothschild & Sons
Parijs	MM. Lazard Frères & Cie
Zürich	Crédit Suisse
Brussel	Banque de la Société Générale de Belgique of Crédit Lyonnais S.A.

's-Gravenhage, 29 Januari 1953.

R. MEES & ZONEN

A^o 1720

BANKIERS & ASSURANTIE-MAKELAARS

ROTTERDAM

AMSTERDAM · 's-GRAVENHAGE
DELFT · SCHIEDAM · VLAARDINGEN

Bericht

AAN LEDEN EN ABONNÉS IN BELGIE EN LUXEMBURG.

Contributies en abonnementsgelden kunnen voortaan op onze rekening bij de Banque de Commerce, 6 Place Royale te Brussel worden gestort. Wij zullen het op prijs stellen, indien aan ons verschuldigde bedragen zo spoedig mogelijk langs deze weg worden overgemaakt.

Nederlandsch Economisch Instituut.

ECONOMISCH- STATISTISCHE BERICHTEN

Uitgave van het Nederlandsch Economisch Instituut

Adres voor Nederland: *Pieter de Hoochweg 122, Rotterdam-W.*
Telefoon 38040. Giro 8408.

Bankiers: *R. Mees en Zoonen, Rotterdam.*

Redactie-adres voor België: *Seminarie voor Gespecialiseerde
Economie, 14, Universiteitsstraat, Gent.*

Abonnementen: *Pieter de Hoochweg 122, Rotterdam-W.*

Abonnementsprijs, franco per post, voor Nederland en de Uniegebieden en Overzeese Rijksdelen (per zeepost) f 26,—, overige landen f 28,— per jaar. Abonnementen kunnen ingaan met elk nummer en slechts worden beëindigd per ultimo van het kalenderjaar.

Losse nummers 75 cts.

Aangetekende stukken in Nederland aan het Bijkantoor Westzeedijk, Rotterdam-W.

Advertenties. Alle correspondentie betreffende advertenties te richten aan de Koninklijke Nederlandsche Boekdrukkerij *H. A. M. Roelants, Lange Haven 141, Schiedam* (Telefoon 69300, toestel 1 6f 3).

Advertentie-tarief f 0,30 per mm. Contract-tarieven op aanvraag. Rubrieken „Vacatures” en „Beschikbare krachten” f 0,60 per mm (dubbele kolom). De administratie behoudt zich het recht voor om advertenties zonder opgaaf van redenen te weigeren.

Nood

Wie aan open water is geboren en in de polder heeft geworven, kent de vrees voor het grauwe winterwater. En de beslotenheid van het huis in de polder, dat een stoot kan hebben. Thans heeft het water de beslotenheid doorbroken, de vrees, ook de angst, overheerste.

Velen zijn omgekomen; het medelijden gaat uit naar hen, die dikwijls zelf midden in de ellende, familieleden en vrienden verloren, onder omstandigheden, waarover ervaren militairen niet rustig kunnen vertellen. Velen van hen, die thans door het water werden verdreven, ondergingen de onmacht van de reddeloosheid ten tweede male in weinige jaren. Een stuk wederopbouw van hen persoonlijk, werd weer afgebroken. Een stuk opbouw van Nederland is mede daardoor verdwenen of geremd. De schade aan nationaal inkomen en nationaal vermogen is nog niet te ramen. Het is niet te overzien hoe en wanneer de overstromende landbouwgebieden weer in productie zullen komen, welke hoeveelheden vee, voorraden en landbouwinventaris verloren gingen. Het water liep ook langs en over de industriële aders langs de grote rivieren; grote bedrijven staan stil; de voorraadschade, die men op beperkt terrein verneemt, is zeer hoog. Wegen en dijken, spoor- en tramweginet in deze gebieden werden ondermijnd.

Op deze persoonlijke nood en op de materiële verliezen kwam in Nederland onmiddellijk een brede actie los. Een actie, die men mocht verwachten, maar die toch goed doet. Vroeg reeds begonnen de hoogste autoriteiten het raster te trekken, waarbinnen het regelmatige hulpwerk zich zou kunnen gaan ontwikkelen. Soms leek het benauwend, wanneer de ene centrale autoriteit na de andere in een niet ophoudende stroom van berichten haar or-

ders, richtlijnen en adviezen gaf. Nederland toonde zijn veelheid van organisaties.

Degenen, die met het directe werk op de plaatsen zelf te maken kregen, zagen een andere organisatievorm aan het werk. Hier was geen volk, dat wachtte tot langs de juiste lijnen het beleid gecoördineerd was. Het eigen initiatief van hen, die al dan niet in enig verband in de bres waren gesprongen, ging door. Zeker, wij weten van een nieuwsgierig automobilist, die toen hij het bekeken had, rustig naar huis wilde keren en bereid was voor zijn kostbaar voertuig te vechten, toen hem werd gevraagd dit voor vervoer van evacué's af te staan. Doch de herinnering aan hem wordt weggespoeld door de stroom van indrukken, waaruit bleek dat spontaan en individueel handelen naar bevind van zaken nog niet is verleerd. Dat men aan de toppen ineens het groot alarm heeft begrepen en opgevangen, stemt juist op deze grondslag tot voldoening.

Ook het, zelf getroffen; buitenland kwam te hulp. Belgische soldaten werken in Zeeland, Engelse helicotères kwamen over. Ook andere landen brachten hun bereidheid tot uiting. De Verenigde Staten, waaraan Nederland juist had verklaard, dat de opbouw zo ver was gevorderd, dat men het op eigen kracht zou proberen, heeft gevraagd, hoe het helpen kon.

Op deze ogenblik is een groot getal van medeleven. Wanneer U dit leest zal weer een vijftal dagen zijn vergaan en, als nieuw noodweer ons bespaard blijft, zal de aandacht zich reeds gaan wenden naar de gewone eigen zaken. Waarschijnlijk heeft U intussen reeds bijgedragen, reëel en financieel. Door een kleine reeks veranderingen misschien nog niet. De aandacht wijkt spoedig, de zorg duurt langer dan een week.

Rotterdam, Maandagmorgen.

GIRO 9575

INHOUD

	Blz		Blz.
Nood	83	<i>Boekbespreking:</i>	
Publiekrechtelijke bedrijfsorganisatie en ordening, door Dr J. Buter	85	Dr H. Thierry: Pensioen- en spaarfondsen in de private sector van het economisch leven, bespr. door Ir J. N. Smit	95
De E.C.A.F.E.-gebieden in 1951, door Drs Khouw Bian Tie	87	Geld- en kapitaalmarkt, door Drs J. C. Brezet	96
Nieuwe fase in het zuivelbeleid, door Ir C. M. Hupkes	88	De Belgische geld- en kapitaalmarkt in December 1952, door Dr L. Delmotte	97
Verminderde welvaart in Argentinië, door J. E. Spinosa Cattela	91	<i>Statistieken:</i>	
<i>Ingezonden stuk:</i>		Bankstaten	99
Kunnen ons elksel en vrijwillige fondsvor- ming naast elkaar bestaan?, door Ir H. J. van Raalte, met naschrift van Dr F. W. C. Blom	94	Verkeer en vervoer in Nederland	99
		In- en uitvoer van Nederland	100

COMMISSIE VAN REDACTIE: Ch. Glasz; H. W. Lambers; J. Tinbergen; F. de Vries;
C. van den Berg (secretaris). Redacteur-Secretaris: A. de Wit. Assistent-redacteur: J. H. Zoon.

COMMISSIE VAN ADVIES VOOR BELGIË: F. Collin; J. E. Mertens; J. van Tichelen; R. Vandeputte.

DE ARTIKELN VAN DEZE WEEK

Dr J. BUTER, Publiekrechtelijke bedrijfsorganisatie en ordening.

Er bestaat verband tussen de opbouw van publiekrechtelijke bedrijfsorganisaties en ordening. Dit verband is een reden om bij het voorbereiden van de instelling van publiekrechtelijke lichamen aandacht te schenken aan hun taak en bevoegdheden. Het beleid t.a.v. belangrijke algemene vraagstukken moet blijven berusten bij de Overheid. De betekenis van de bedrijfschappen kan en mag niet gelegen zijn in belangrijke verordenende bevoegdheden op economisch terrein, doch deze bevoegdheden zullen zich moeten beperken tot bepaalde taken op sociaal gebied en tot aangelegenheden, waarvan de betekenis zich beperkt tot het gebied, waarvoor het betrokken bedrijf wordt ingesteld. Zij zullen wel een belangrijke taak kunnen hebben bij het adviseren over en het uitvoeren van regelingen, voor zover deze liggen op het terrein van de betrokken bedrijfstak. Publiekrechtelijke lichamen kunnen ook van grote betekenis zijn, zonder dat zij over belangrijke verordenende bevoegdheden beschikken. Voorkomen dient te worden, dat de toepassing van de wet op de publiekrechtelijke bedrijfsorganisatie leidt tot een vergaande ordening, ook indien de „conjuncturele en structurele” omstandigheden daartoe geen aanleiding geven.

Drs KHOUW BIAN TIE, De E.C.A.F.E.-gebieden in 1951.

De E.C.A.F.E.-gebieden brengen grondstoffen, voedingsmiddelen en mijnbouwproducten voort. In hoofdzaak worden de grondstoffen en mijnbouwproducten geëxporteerd. In de tweede helft van 1951 kwam de reactie op de Korea-boom, waardoor de deviezenopbrengsten sterk daalden. Hierdoor zal de eniger tijd de import beperkt moeten worden, wat tot gevolg heeft, dat de economische ontwikkeling stagneert door gebrek aan de benodigde kapitaalgoederen. Daarnaast ondervindt de voorziening van consumptiegoederen eveneens storingen. Door de achteruitgang van de export is ook de productie en werkgelegenheid verminderd. Vervolgens hebben de dalende exportopbrengsten invloed op de Schatkist, omdat vele landen op de export indirecte belastingen hebben geheven. De achteruitgang van de inkomsten van de Schatkist oefent druk uit op het budgetair evenwicht, hetwelk gevaren van inflatie met zich brengt. De ontwikkeling der E.C.A.F.E.-gebieden is zeer afhankelijk van de wereldmarktprijzen van grondstoffen. In beginsel is een harmonisch prijsbeloop wenselijker dan de schoksgewijze ontwikkeling, die het recente verleden te zien heeft gegeven.

Ir C. M. HUPKES, Nieuwe fase in het zuivelbeleid.

Zonder afbreuk te doen aan de betekenis van de andere besluiten t.a.v. de melkprijs, die de Minister van Landbouw voor het jaar November 1952-November 1953 heeft bekend gemaakt, mag de toezegging tot een vrije prijsvorming voor consumptiemelk, en de afschaffing van daarmede verband houdende regelingen, als de belangrijkste beslissing worden gezien. Tegenover de beperkte prijsstijging, die hieruit voor de consument voortvloeit, komen de volgende voordelen te staan: 1. een deel van de administratieve bemoeiing met het bedrijfsleven wordt overbodig; 2. er wordt een belangrijke besparing voor het L.E.F. verkregen; 3. er ontstaat weer een na-

tuurlijk prijsverschil ten gunste van de boer in de gebieden waar een tekort aan consumptiemelk heerst, waardoor in deze gebieden de productie wordt gestimuleerd en de onttrekking van de melk aan de bestemming tot consumptiemelk wordt belemmerd. Op de duur zal daardoor minder aanvullingsmelk nodig zijn en dus een economische melkvoorziening worden bevorderd.

J. E. SPINOSA CATTELA, Verminderde welvaart in Argentinië.

Niettegenstaande de invoerbeperkingen, was er een groot tekort op de Argentijnse betalingsbalans, door waardestijging van de invoer en de verminderde uitvoer. De verminderde uitvoer kan niet uitsluitend aan de mislukte oogsten worden toegeschreven. Ten gevolge van het gestegen binnenlandse loon- en kostenpeil tlijkt voor een groot aantal Argentijnse producten de uitvoer tegen lonende prijzen onmogelijk te zijn. De gevolgen van het gestegen loon- en kostenpeil doen zich ook gevoelen in de binnenlandse sfeer. De koopkracht der lonen is aanzienlijk lager dan enkele jaren geleden, waardoor de bedrijvigheid in enkele branches afnam. De vermindering van de bedrijvigheid is niet uit de weg te gaan door hogere bankcredieten of door uitbreiding van het kapitaal, daar immers de credietrestrictie en de ongunstige toestand van de aandelenmarkt hiertoe een belemmering vormen.

SOMMAIRE

Dr J. BUTER, L'organisation professionnelle et la réglementation.

L'auteur est d'avis que, dans ces importants problèmes d'intérêt général, la décision doit revenir au gouvernement. La tâche ordonnatrice autonome des „productschappen” devra être limitée. Ces organisations pourraient toutefois collaborer efficacement à établir la réglementation des secteurs professionnels pour lesquels elles ont été instaurées.

Drs KHOUW BIAN TIE, Les régions „E.C.A.F.E.” en 1951.

L'auteur examine les difficultés qu'ont rencontrées les régions qui relèvent de l'„Economic Commission for Asia and the Far East” par suite de la baisse des revenus en devises durant la seconde moitié de 1951. Le développement de ces régions dépend étroitement des prix mondiaux des matières premières. C'est pourquoi une stabilisation de ces prix est souhaitable.

Ir C. M. HUPKES, Nouvelle phase dans l'industrie laitière.

L'auteur discute la réglementation du prix du lait pour l'exercice novembre 1952-1953 édictée par le Ministre de l'Agriculture. Cette mesure marque une étape importante vers une plus grande liberté d'entreprise et vers la limitation de l'immixtion administrative dans ce secteur.

J. E. SPINOSA CATTELA, La diminution de la prospérité en Argentine.

L'année 1952 devra être inscrite en caractères noirs dans l'histoire économique de l'Argentine. En général on considère le développement défavorable de cette année comme la réaction à la tendance inflatoire des années précédentes.

Publiekrechtelijke bedrijfsorganisatie en ordening

In zijn vergadering van 30 Januari jl. heeft de Sociaal-Economische Raad het eerste ontwerp-advies tot instelling van een aantal productschappen op het gebied van de landbouw en de be- en verwerking van en de handel in landbouw- en voedselvoorzieningsproducten vastgesteld. Een beschouwing over het verband tussen de opbouw van publiekrechtelijke bedrijfsorganisaties en ordening is hier op haar plaats, al is het direct ter vergadering behandelde hier niet ter sprake gebracht.

Er bestaat verband tussen de opbouw van publiekrechtelijke bedrijfsorganisaties en ordening. Bij de installatie van de Sociaal-Economische Raad heeft de Minister-President, Dr Drees, daarover behartigenswaardige woorden gezegd. En de voorzitter van de Sociaal-Economische Raad heeft daarop in zijn antwoord nog sterker de nadruk gelegd. Dit verband tussen bedrijfsorganisatie en ordening is een reden om bij het voorbereiden van de instelling van publiekrechtelijke lichamen aan de taak en bevoegdheden van deze lichamen bijzondere aandacht te schenken.

In de eerste plaats is hierbij van grote betekenis de vraag in hoeverre deze bevoegdheden aan de Overheid moeten blijven voorbehouden en in hoeverre deze aan publiekrechtelijke lichamen kunnen worden gegeven. Daarnaast moet bijzondere aandacht worden geschonken aan de vraag aan welke publiekrechtelijke lichamen deze bevoegdheden kunnen worden verleend.

De Minister-President heeft er in zijn bovengenoemde rede terecht op gewezen, dat de mate van ordening steeds in sterke mate zal afhangen van structurele en conjuncturele omstandigheden en dat alleen geregeld dient te worden waar regeling nodig is.

Met het aannemen van de wet op de publiekrechtelijke bedrijfsorganisatie is geen uitspraak gedaan over de mate van ordening op sociaal-economisch terrein. Wel is hiermede in principe uitgesproken, dat er een zekere samenwerking en taakverdeling zal moeten plaatsvinden tussen de Overheid enerzijds en het georganiseerde bedrijfsleven anderzijds. Deze taakverdeling is echter zodanig geregeld, dat de nadruk blijft vallen op de Overheid. Dit komt hierin tot uiting, dat bepaalde bevoegdheden uitdrukkelijk aan de Overheid worden voorbehouden, terwijl voor zover dit niet is geschied, de Overheid door preventief of repressief toezicht de mogelijkheid heeft uiteindelijk een beslissende invloed uit te oefenen op de vraag of en in hoeverre de publiekrechtelijke lichamen zelfstandig een zekere ordening kunnen toepassen.

Nog sterker komt de beperking van de autonome verordenende bevoegdheden van de productschappen tot uiting in de ontwerp-adviezen van de Sociaal-Economische Raad tot instelling van een aantal productschappen voor de voedselvoorziening. Terwijl in de wet op de bedrijfsorganisatie zelve reeds de *vestigingspolitiek* onttrokken werd aan de autonome bevoegdheden van publiekrechtelijke lichamen, zijn in deze adviezen ook uitgezonderd autonome verordeningen over de *in- en uitvoer* en als regel ook over het *vaststellen van prijzen*. Dit op grond van de motivering, dat bij de behandeling van daarop betrekking hebbende onderwerpen in zeer sterke mate aandacht moet worden geschonken aan belangen van meer algemene aard. Indien dit motief voor de beperking van de verordenende bevoegdheden voor productschappen geldt, geldt dit uiteraard nog in sterkere mate voor bedrijfschappen, die

in tegenstelling tot de verticale productschappen slechts één geleding van een bepaalde kolom van het bedrijfsleven omvatten.

Zowel de werkzaamheden van de Sociaal-Economische Raad zelf, als hetgeen tot nu toe bekend is over de waarschijnlijke omvang van de bevoegdheden van publiekrechtelijke lichamen, wijst er op, dat de belangrijkheid van de publiekrechtelijke lichamen niet in de eerste plaats zal liggen in de bevoegdheid autonoom verordeningen te creëren, doch veel meer in de adviserende en uitvoerende taak van deze lichamen. Daarnaast blijft uiteraard de mogelijkheid open, dat door bepaalde wettelijke regelingen aan de publiekrechtelijke lichamen *in medebewind* verordenende bevoegdheden worden gegeven.

Ten aanzien van het medebewind zijn de publiekrechtelijke lichamen echter geheel afhankelijk van het beleid, dat door de Overheid ten aanzien van de betrokken onderwerpen moet worden gevoerd.

Wij zijn van oordeel, dat het van wijs beleid getuigt de bevoegdheid tot het maken van de autonome verordeningen van de publiekrechtelijke lichamen te beperken, omdat de Centrale Overheid ten aanzien van belangrijke algemene vraagstukken, zoals dat van de in- en uitvoer, het vestigingsbeleid en de prijzen, een eigen beleid zal moeten voeren, waarbij publiekrechtelijke lichamen wel belangrijke adviezen zullen kunnen geven en ook een gewichtige taak kunnen hebben ten aanzien van het in toepassing brengen van dat beleid, doch niet in aanmerking komen om autonoom voor het karakter van dit beleid belangrijke regelingen te treffen.

Afgezien van deze principiële reden om een belangrijke beperking in acht te nemen bij het geven van autonome verordenende bevoegdheden aan publiekrechtelijke lichamen, dient ook niet te worden vergeten, dat men nog ervaring moet opdoen met de wijze, waarop deze lichamen in de praktijk zullen werken.

De ervaring bij de bedrijfschappen voor de voedselvoorziening heeft geleerd, dat het van uitermate grote betekenis is, dat vertegenwoordigers van alle betrokken sectoren van het bedrijfsleven betrokken worden in het overleg over het tot stand komen en het uitvoeren van voor dit bedrijfsleven belangrijke regelingen. Des te meer is dit van betekenis, nu in de in te stellen publiekrechtelijke lichamen dit overleg niet beperkt wordt tot ondernemersvertegenwoordigers doch ook wordt uitgebreid tot vertegenwoordigers van de werknemers.

Wij zijn dan ook van mening, dat al verdient een beperking van de autonome bevoegdheden van publiekrechtelijke lichamen aanbeveling, het wel zeer gewenst moet worden geacht, dat t.a.v. regelingen welke betrekking hebben op bepaalde productengroepen of bepaalde takken van het bedrijfsleven, de betrokken publiekrechtelijke lichamen zoveel mogelijk in de gelegenheid worden gesteld over dergelijke regelingen van advies te dienen en worden ingeschakeld bij de toepassing van deze regelingen.

Al bestaat er derhalve verband tussen publiekrechtelijke bedrijfsorganisatie en ordening, dan behoeft dit nog niet te betekenen, dat de instelling van productschappen en bedrijfschappen op zichzelf ook een grote mate van ordening met zich brengt.

Zoals de Minister-President destijds terecht heeft opgemerkt, beoogt de publiekrechtelijke bedrijfsorganisatie wel, aan het bedrijfsleven medeverantwoordelijkheid te geven voor het sociaal-economisch welzijn

van ons land, doch de organisatie van het bedrijfsleven mag niet betekenen een ordening om der ordening wille. Dat de mate van ordening zal moeten afhangen van structurele en conjuncturele omstandigheden wordt mede gewaarborgd, doordat voor vraagstukken van algemene aard het beslissen of er geordend zal worden, wordt voorbehouden aan de Centrale Overheid.

In dit verband is het wellicht niet overbodig er aan te herinneren, dat de huidige bedrijfschappen voor de voedselvoorziening zijn voortgekomen uit de vroegere crisiscentrales en in vrijwel alle stadia van hun bestaan hebben moeten werken onder buitengewone omstandigheden, zoals in de crisisperiode na 1929, de oorlogsjaren en de eerste jaren na de oorlog. De werkwijze en het apparaat van deze lichamen zijn daarop afgestemd. Het staat derhalve niet bij voorbaat vast, dat de bevoegdheden en de werkwijze, welke deze bedrijfschappen hebben, zonder meer moeten worden overgenomen door de voor deze lichamen in de plaats komende productschappen.

Bij het toekennen van bevoegdheden aan deze productschappen is het daarom van belang na te gaan, zowel in het algemeen als voor elk productschap afzonderlijk, welke bevoegdheden voor de huidige productschappen deze lichamen wel en welke zij niet kunnen ontberen. Dit geldt niet alleen voor autonome bevoegdheden, doch zeer zeker ook voor bevoegdheden, welke in medebewind worden gegeven. De in voorbereiding zijnde landbouwwet is met het oog hierop van grote betekenis.

* *

Een andere vraag, welke zich in dit verband voordoet, is die van de taakverdeling tussen productschappen enerzijds en de in te stellen bedrijfschappen en hoofdbedrijfschappen anderzijds. De wet op de bedrijfsorganisatie laat de beantwoording van deze vraag volledig open.

In gepubliceerde ontwerp-adviezen van de Sociaal-Economische Raad voor de instelling van een aantal productschappen wordt een algemene omschrijving gegeven van de autonome verordenende bevoegdheden van deze lichamen, welke wordt beperkt tot de regeling of nadere regeling van aangelegenheden verband houdende met het economisch verkeer tussen verschillende stadia van voortbrenging en afzet.

Hiermede is uiteraard geen uitspraak gedaan over de bevoegdheden van de in te stellen bedrijfschappen, hoewel het voor de hand ligt te veronderstellen, dat de bevoegdheden van deze bedrijfschappen zullen worden beperkt tot de regeling of nadere regeling van onderwerpen, welke slechts verband houden met het economisch verkeer binnen de sector van het bedrijfsleven, waarvoor een dergelijk bedrijfschap wordt ingesteld.

Wij kunnen ons namelijk moeilijk voorstellen, dat men aan een bedrijfschap verordenende bevoegdheden zou willen geven over onderwerpen, die niet alleen voor de betrokken bedrijfstak, doch ook direct of indirect voor andere bedrijfstakken van betekenis zijn. Dit zou naar onze mening principieel onjuist zijn en in de praktijk tot grote moeilijkheden aanleiding geven tussen deze bedrijfstakken onderling. Deze moeilijkheden zouden een gevaar betekenen voor de ontwikkeling van de publiekrechtelijke bedrijfsorganisatie.

Dit betekent niet, dat de in te stellen bedrijfschappen niet van grote betekenis zouden kunnen zijn. Inderdaad zijn wij het eens met degenen, die betogen, dat de bedrijfschappen in sterkere mate organen van het bedrijfsleven zullen kunnen zijn dan de productschappen, omdat in de bedrijfschappen een samenwerking plaatsvindt tussen

vertegenwoordigers van ondernemers en werknemers van gelijksoortige bedrijven. De productschappen zijn veel meer heterogene lichamen.

Juist om deze reden zullen echter de bedrijfschappen, waarvan de omvang zich zal beperken tot één bedrijfstak, niet de lichamen zijn, die belangrijke verordeningen tot stand zullen kunnen brengen ten aanzien van economische vraagstukken. De betekenis van de bedrijfschappen zal veel meer gelegen moeten zijn in hun adviserende en uitvoerende taak dan in hun verordenende taak op economisch terrein. De autonome verordeningen van de bedrijfschappen zullen zich daarom in hoofdzaak moeten beperken tot bedrijfstechnische vraagstukken van de betrokken bedrijfstak. Zo zou het overwegende bezwaren met zich brengen, indien bepaalde bedrijfschappen verordeningen zouden kunnen uitvaardigen — al of niet in medebewind — over aangelegenheden, die andere bedrijfstakken direct raken, zoals bijv. het geval zou zijn met afzetregelingen, prijsregelingen e.d., tenzij dergelijke regelingen zich zouden beperken tot het economisch verkeer tussen de ondernemingen, waarvoor het bedrijfschap is ingesteld, onderling.

Afgezien van principiële bezwaren tegen verordenende bevoegdheden (al of niet in medebewind) over zaken, welke belangrijke gevolgen kunnen hebben voor andere bedrijfstakken, moet ook om praktische redenen worden vermeden, dat door te verstrekkende bevoegdheden talrijke competentiekwesties zouden ontstaan tussen de publiekrechtelijke lichamen onderling, welke de ontwikkeling van de publiekrechtelijke bedrijfsorganisatie ernstig zouden schaden. Het overheidstoezicht op verordeningen kan geen bevredigende oplossing bieden voor dergelijke competentiekwesties.

* *

De conclusie uit dit alles is, dat het beleid ten aanzien van belangrijke algemene vraagstukken moet blijven berusten bij de Overheid. De autonome verordenende taak van productschappen zal van beperkte omvang (moeten) zijn, terwijl zij in medebewind een belangrijke verordenende taak kunnen hebben voor de sectoren van het bedrijfsleven, waarvoor zij zijn ingesteld.

De betekenis van de bedrijfschappen kan en mag niet gelegen zijn in belangrijke verordenende bevoegdheden op economisch terrein, doch deze bevoegdheden zullen zich (autonoom of in medebewind) moeten beperken tot bepaalde taken op sociaal gebied en voorts tot (vooral bedrijfstechnische) aangelegenheden, waarvan de betekenis zich beperkt tot het gebied, waarvoor het betrokken bedrijfschap wordt ingesteld. Zij zullen wel een belangrijke taak kunnen hebben bij het adviseren over en het uitvoeren van regelingen, voor zover deze liggen op het terrein van de betrokken bedrijfstak.

Zoals de praktijk heeft uitgewezen, kunnen publiekrechtelijke lichamen ook van grote betekenis zijn, zonder dat zij beschikken over belangrijke verordenende bevoegdheden.

Voorkomen dient te worden, dat de toepassing van de wet op de publiekrechtelijke bedrijfsorganisatie leidt tot een vergaande ordening, ook indien de „conjuncturele en structurele” omstandigheden daartoe geen aanleiding geven. Het beantwoorden van de vraag in welke mate een ordening van het sociaal-economisch leven noodzakelijk is, dient te worden voorbehouden aan de Overheid, daarbij uiteraard rekening houdende met de adviezen, welke daarover door publiekrechtelijke en vrije organisaties van het bedrijfsleven worden gegeven.

De E.C.A.F.E.-gebieden in 1951

Zoals bekend, hebben de Verenigde Naties zgn. regionale commissies in het leven geroepen ter behartiging van de belangen van een bepaalde groep van landen, die over het algemeen geografisch en economisch met elkaar samenhangen. Tot dusverre zijn in totaal drie regionale commissies ingesteld, t.w. de „Economic Commission for Europe” (E.C.E.), de „Economic Commission for Latin-America” (E.C.L.A.) en de „Economic Commission for Asia and the Far East” (E.C.A.F.E.). Tot deze E.C.A.F.E.-gebieden behoren de volgende landen: Brunei, Burma, Cambodja, Ceylon, China, Hongkong, India, Indonesië, Japan, Korea, Laos, Federatie van Malakka, Nepal, Noord-Borneo, Pakistan, Philippijnen, Serawak, Singapore, Thailand en Vietnam.

Over het algemeen hebben deze landen een agrarische structuur. Zij brengen grondstoffen, voedingsmiddelen en mijnbouwproducten voort. In hoofdzaak worden de grondstoffen en de mijnbouwproducten geëxporteerd; de voedselproductie wordt in eerste aanleg bestemd voor eigen gebruik, maar er zijn ook landen die overschotten hebben.

De industriële activiteit is meestal gering. Een uitzondering hierop vormt Japan, dat in feite niet kan worden gerekend tot de zgn. minder ontwikkelde gebieden. Gering eveneens is de activiteit in de dienstensector.

Het belang van de agrarische productie en de mijnbouw voor de E.C.A.F.E.-gebieden vindt zijn uitdrukking in het feit, dat 70 à 90 pCt van de totale werkgelegenheid gezocht moet worden in de hierboven genoemde gebieden van economische werkzaamheid. Verder is ook illustratief het aandeel van de export in het nationale inkomen; dit aandeel stelt zich tussen 25 en 50 pCt ¹⁾.

Het jaar 1951 is voor de economische ontwikkeling van de wereld een eigenaardig jaar geweest. Men kan stellen, dat de eerste helft wordt gekenmerkt door de volle doorwerking van de zgn. Korea-boom; de tweede helft vertoont de reactie daarop. Voor de hoger ontwikkelde gebieden betekende de eerste helft van 1951 een moeilijke tijd, waarbij de hoge grondstoffenprijzen druk oefenden op de deviezenpositie, de kostprijzen, het monetair evenwicht en de betalingsbalans. De prijsval in de tweede helft van 1951 was voor deze gebieden een verademing. Grosso modo vertoont de economische ontwikkeling van de minder ontwikkelde gebieden in de beide helften van 1951 het omgekeerde beeld.

De eerste helft van 1951 bracht een toeneming van de deviezenvoorraad met zich, de importrestricties konden worden verzacht, de economische ontwikkeling beter ter hand genomen; de tweede helft van 1951 gaf een

situatie te zien, welke de omgekeerde tendentie opleverde: nl. slinkende deviezen, die in zich de kiem bevatten tot importbeperkingen, waardoor de economische ontwikkeling grote moeilijkheden in de groothandelprizen en gelegd.

Het indexcijfer voor de groothandelprizen van enkele exportproducten bedraagt, de periode Januari/Juni 1950 op 100 stellende, voor de vier kwartalen van 1951 als volgt:

	1951			
	I	II	III	IV
rubber	336	262	231	229
tin	225	188	146	159
jute	135	228	150	145
katoen	180	167	139	150
copra	136	105	84	86
thee	117	92	83	87
rijst	91	97	98	110

Ook het volume van de export heeft de invloed ondergaan van het prijsbeloop in 1951. Over het algemeen is de exporthoeveelheid niet zo sterk gestegen als de exportprijzen. De overeenkomstige indexcijfers zijn (Januari/Juni 1950 = 100):

	1951			
	I	II	III	IV
rubber	122	125	103	118
tin	81	81	89	80
jute	224	118	95	171
katoen	189	70	16	60
copra	134	150	174	165
thee	142	111	143	170
rijst	123	111	115	91

Opgemerkt dient te worden, dat de exporthoeveelheden niet parallel mogen worden beschouwd met de overeenkomstige cijfers, die het beloop van de prijzen aangeven. De exporthoeveelheden zijn, bij wijze van spreken, meestal een of meer slagen achter, althans bij het begin van de prijsdaling. De volledige doorwerking van de prijzen op de exportelasticiteit zal eerst in 1952 te zien zijn.

Met dat al heeft het prijsbeloop in 1951 tot gevolg gehad, dat de handelsbalans van de E.C.A.F.E.-gebieden voor de eerste helft van 1951 een actief saldo opleverde van \$ 1.130 mln; de tweede helft daarentegen vertoont een nadelig saldo van \$ 350 mln.

Over het algemeen is de export van de E.C.A.F.E.-gebieden naar opbrengst belangrijk gedaald. Een uitzondering op de ongunstige toestand, die in de tweede helft van 1951 intrad, wordt gevormd door de rijstexporterende gebieden.

Nog altijd lijdt de wereld, ook de E.C.A.F.E.-gebieden, aan een gebrek aan voedsel. Een enkel cijfer moge dit illustreren. Vóór de oorlog bedroeg de gemiddelde jaar-

met papier geïsoleerde kabels
voor zwakstroom en sterkstroom
koperdraad en koperdraadkabel
kabelgarnituren, vulmassa en olie

N K F
N.V. NEDERLANDSCHE KABELFABRIEK
DELFT

¹⁾ Zie: „Economic Survey of Asia and the Far East 1951”, United Nations.

productie circa 100,6 mln bruto ton; voor de jaren 1948/1949, 1949/1950, 1950/1951, 1951/1952 zien de cijfers er resp. als volgt uit: 99,6; 98,2; 97,5; 98,3 mln bruto ton. De vooroorlogse productie is derhalve nog niet bereikt, terwijl daartegenover de bevolking in de periode 1948/1951 met 10 pCt moet zijn toegenomen. Men kan uit deze cijfers nog niet concluderen dat de zgn. wet van Malthus zou hebben gewerkt. De stand van de voedselproductie in de E.C.A.F.E.-gebieden immers is voor verhoging vatbaar. In vele gebieden bestaat nog het grootgrondbezit, dat remmend werkt op de productie; verder hebben ook invloed factoren als irrigatie, bemesting, betere voorziening van zaai-zaad enz. Ook orde en rust hebben uiteraard invloed; daarnaast ondervindt in sommige streken de boer onvoldoende prikkel om zijn rijstproductie te vergroten, omdat de op de wereldmarkt gemaakte hoge rijstprijzen niet altijd evenredig aan hem worden doorgegeven. Hoe het echter zij, het is een feit, dat de vraag naar voedsel in de E.C.A.F.E.-gebieden nog altijd het aanbod overtreft. Uit de hierboven vermelde cijfers over de groothandelsprijzen blijkt dan ook, dat de prijs van rijst in 1951 een ander beloop vertoont dan die van de andere exportproducten.

Met uitzondering van de rijstexporterende landen, waartoe behoren Burma, Thailand en Vietnam, zijn over het algemeen de overige E.C.A.F.E.-gebieden in de tweede helft van 1951 in een toestand gekomen van economische recessie.

De dalende exportopbrengsten hebben allereerst invloed op de deviezenpositie. Vervolgens op de Schatkist, omdat vele landen op de export indirecte belastingen hebben geheven. De gevolgen van de daling van de deviezenopbrengsten zijn ernstig. In de eerste plaats zal te eniger tijd de import moeten worden beperkt. Dit heeft tot gevolg dat de economische ontwikkeling door gebrek aan de benodigde kapitaalgoederen stagneert. Daarnaast ondervindt de voorziening van consumptiegoederen eveneens stoornis.

De achteruitgang van de inkomsten van de Schatkist oefent druk uit op het budgetair evenwicht, hetwelk gevaren van inflatie met zich brengt, vooral wanneer men daarbij bedenkt, dat de goederenvoorziening ten gevolge van importbeperkingen stagnatie ondervindt. Het is in dit verband geen wonder, dat een land als bijv. Indonesië de invoer van luxe-goederen sterk aan banden heeft gelegd in 1952; de bedoeling is, de algemene goederenvoorziening, nodig voor de bevolking, zoveel mogelijk te handhaven.

In de tijd van de Korea-boom hadden de minder ontwikkelde gebieden strijd te voeren tegen inflatietendities uit hoofde van de stijgende exporten. De verstoring van het budgetair evenwicht, o.a. ten gevolge van de dalende exporten, plaatst de E.C.A.F.E.-gebieden voor een ander inflatieprobleem, dat zijn bron vindt in de geldschepping door de Overheid. De exportinflatie is in zekere zin eenvoudiger te bestrijden dan de budgetaire. Het heffen van indirecte belastingen is een voorbeeld van inflatiebestrijding uit de periode van de exportexpansie. Het verslag van de E.C.A.F.E. vermeldt in dit verband voor Indone-

sië de aanwezigheid van het zgn. coprafonds. De budgetaire inflatie is onhandelbaarder. Natuurlijk is het mogelijk een budgetair evenwicht te forceren. Het economisch leven vertoont evenwel niet alleen een monetair aspect; met name heeft de achteruitgang van de export reeds tot gevolg, dat de productie vermindert en daarmee de werkgelegenheid. Het forceren van een budgetair evenwicht zou de werkloosheid vergroten met het gevaar van onhoudbare sociale spanningen.

* *
*

Indien men de moeilijkheden analyseert waarin de E.C.A.F.E.-gebieden, op een enkele uitzondering na, zijn terecht gekomen, dan springt, naast de aanwezigheid van andere factoren, één oorzaak sterk naar voren, nl. de afhankelijkheid van de ontwikkeling dezer gebieden van de wereldmarktprijzen van grondstoffen. In beginsel is een harmonisch prijsbeloop wenselijker dan de schoksgewijze ontwikkeling, die het recente verleden te zien heeft gegeven. Indien het waar is, dat de welvaart van de wereld één en ondeelbaar is, dan kan men onmogelijk in de hoger ontwikkelde gebieden onverschillig blijven voor het lot van de minder ontwikkelde gebieden. Ook voor de hoger ontwikkelde gebieden, d.w.z. voor hun productie en op grond daarvan voor de werkgelegenheid, is het beter dat de grondstoffen een prijsbeloop te zien geven, dat harmonischer is dan tijdens en na de Korea-boom. Verder zal de ellende van de minder ontwikkelde gebieden te eniger tijd ook de welvaart aantasten van de rest van de wereld. Het wordt tijd, dat aan het vraagstuk van de stabilisatie van de grondstoffen niet alleen aandacht wordt besteed in de studeerkamers van economen, maar ook en vooral in de praktijk van het economisch verkeer tussen de volkeren. In een uitermate belangrijk economisch gebied als de Verenigde Staten is men tot op zekere hoogte er in geslaagd de prijs van de agrarische producten te stabiliseren. Internationale samenwerking is nodig voor de stabilisatie van de grondstoffenprijzen. Het is een vraagstuk, dat zowel theoretisch als praktisch bijzonder ingewikkeld is, doch het lijkt in het belang van de wereld als geheel een gebiedende eis, dat het moedig onder de ogen wordt gezien.

Het verslag van de E.C.A.F.E. over het jaar 1951 bevat de volgende ernstige constatering:

„Millions of people in the countries of the region stand dangerously near the borderline between hunger and famine”. Deze economisch, sociaal en politiek gevaarlijke toestand zal een critiek stadium kunnen bereiken, indien de labiliteit van de grondstoffenprijzen aanhoudt. Blijkens het in „Economisch-Statistische Berichten” van 21 Januari 1953 opgenomen verslag over de werkzaamheden van de zevende vergadering van de Verenigde Naties heeft deze vergadering ruime aandacht gegeven aan het hier gesignaleerde vraagstuk. Het is te hopen, dat de verantwoordelijke regeringen, vooral van de sterkere landen, binnen niet al te lange tijd bereid zullen worden bevonden effectief pogingen in het werk te stellen om te komen tot stabilisatie van de grondstoffenprijzen.

*s-Gravenhage.

KHOUW BIAN TIE.

Nieuwe fase in het zuivelbeleid

De door de Minister van Landbouw bekend gemaakte melkprijsregeling voor het jaar November 1952-November 1953 brengt enkele belangrijke wijzigingen mede ten opzichte van het tot dusver gevoerde beleid. Deze wijzi-

gingen betekenen in bepaalde opzichten een zekere tegemoetkoming aan reeds langer bij de georganiseerde landbouw levende wensen. Toch bestaat er in deze kringen nog geenszins volledige instemming met de nieuwe rege-

ling, hetgeen o.a. blijkt uit het officiële commentaar van de Stichting voor de Landbouw en uit diverse reacties in de agrarische pers. Voor een beoordeling van de verschillende standpunten is het maken van een verantwoorde scheiding tussen hoofdzaken en bijzaken noodzakelijk; de overheidsbemoeiing met de voor onze landbouw zo uiterst belangrijke zuivelsector heeft in de loop der jaren nl. een zeer gecompliceerd karakter gekregen, als resultaat van een geleidelijke ontwikkeling. Voor een nadere beschouwing van de thans afgekondigde regeling is het daarom wellicht nuttig, deze ontwikkeling kort te releveren.

Een terugblik.

Na 1945 had het landbouwbeleid aanvankelijk in hoofdzaak het karakter van een voedselvoorzieningspolitiek, als gevolg van de algemene schaarste op bijna elk gebied. Streng prijsbeheersing, gekoppeld aan een gesloten distributiesysteem voor de meeste levensmiddelen, waren onder die omstandigheden noodzakelijk. Het Landbouw Egalisatiefonds groeide daarbij uit tot een belangrijk hulpmiddel bij de gevoerde loon- en prijspolitiek (consumptensubsidies!) en dit vormt trouwens nog als zodanig een onderdeel van de Rijksbegroting.

Voor melk werd periodiek een „richtprijs” vastgesteld, hetgeen in feite vaste prijzen voor alle zuivelproducten betekende. De bestemming van de melk werd daarbij centraal geleid door het Bedrijfschap voor Zuivel.

Toen de acute schaarste verdween en zelfs weer een bescheiden begin met export van zuivelproducten werd gemaakt, deed zich de behoefte gevoelen aan vrijere marktverhoudingen. De in 1948 door de Minister geïntroduceerde „nieuwe koers” in de landbouwpolitiek verschaftte daartoe ook de mogelijkheden. De centrale gedachte daarvan was immers: het verzekeren van een bestaansbasis aan de landbouw door middel van prijsgaranties voor enkele basisproducten, bij een zo groot mogelijke vrijheid op het gebied van productie, afzet en prijsvorming. Ook melk werd tot deze basisproducten gerekend. In 1948 was de centrale melkbestemming reeds verdwenen en werden de zuivelprijzen in principe vrij gelaten, hetgeen voor de wederopleving van de zuivelexport zonder twijfel een belangrijke stimulans was.

De consumptiemelk kreeg echter een uitzonderingspositie, doordat hiervoor een vaste prijs bleef bestaan. De Overheid wenste de prijsvorming van consumptiemelk uit loon- en prijspolitieke overwegingen nl. niet aan het vrije marktverloop over te laten. Door een subsidie uit het L.E.F. werd bovendien de „straatprijs” op een lager niveau gefixeerd. Voor een belangrijk deel resulteert de melkprijs voor de boer sedertdien echter uit vrije marktprijzen van de zuivelproducten, waarbij jaarlijks een *minimumgarantieprijs* wordt vastgesteld voor alle melk gezamenlijk. Deze garantie houdt de toezegging in dat er uit het L.E.F. wordt bijbetaald, indien aan het einde van het jaar mocht blijken dat de gemiddelde opbrengst van alle melk beneden de minimumgarantieprijs heeft gelegen. Tot dusver behoefde nog nimmer te worden bijgesprongen.

Onmiddellijk na het vrijlaten van de zuivelprijzen bleek een leveringsplicht voor consumptiemelk nodig te zijn, daar de voorziening stagneerde zodra de zuivelprijzen uitliepen boven het niveau van de vastgestelde consumptiemelkprijs. De daardoor veroorzaakte spanningen bij het bedrijfsleven leidden tot instelling van het, ook thans nog bestaande, *Zuivelfonds*. Dit wordt gevormd door een heffing op alle melk en zorgt er voor, door middel van

een toeslag aan de consumptiemelk verwerkende bedrijven, dat deze ongeveer dezelfde prijs aan de boer kunnen betalen als de zuivelfabrieken. De consumptiemelkprijs wordt uit het Zuivelfonds „opgetrokken” tot de *zgn. zuivelwaarde*, d.i. de gemiddelde waarde van melk welke tot boter, kaas enz. wordt verwerkt. Bovendien heeft het Zuivelfonds een functie bij het handhaven van zekere minimumprijzen voor zuivelproducten.

De consumptiemelkvoorziening levert echter nog steeds bijzondere moeilijkheden op. In de grote bevolkingscentra bestaat er nl. een tekort aan consumptiemelk, waardoor aanvulling uit andere provincies nodig is. Om deze aanvoer te verzekeren, betaalt de Overheid voor iedere kg aanvullingsmelk een bepaalde extra vergoeding. Dit kost het L.E.F. jaarlijks 10 à 12 miljoen gulden. De afbakening der grenzen van de tekortgebieden is steeds een bron van moeilijkheden gebleven, terwijl het opleggen van leveringsverplichtingen soms nog niet te vermijden bleek.

Het is daarom niet verwonderlijk dat juist de consumptiemelkregeling door de Stichting voor de Landbouw concreet aan de orde gesteld is; blijkbaar heeft dit vraagstuk ook bij de Overheid een ernstig punt van beraad gevormd.

De nieuwe regeling.

1. Voor de periode November 1952-November 1953 is de *garantieprijs* voor alle melk vastgesteld op f 20,— per 100 kg met een vetgehalte van 3,5 pCt. Dit betekent een verlaging van de garantieprijs met f 0,40 per 100 kg t.o.v. van het voorgaande jaar.

2. Voor dezelfde periode is de „*verrekenprijs*” voor *consumptiemelk* bepaald op f 22,— per 100 kg met een vetgehalte van 3,5 pCt. In afwijking van voorgaande jaren ligt deze prijs *boven* het niveau van de minimumgarantieprijs. Voortaan zal de toeslag uit het Zuivelfonds gelijk zijn aan het verschil tussen zuivelwaarde en 22 cent, terwijl de subsidie uit het L.E.F. bepaald wordt op het verschil tussen de netto-straatprijs en 22 cent. Tussen Overheid en veehouderij wordt de consumptiemelk dus op 22 cent „verrekend”.

3. In April 1953 zullen *in principe de bepalingen t.a.v. de melkbestemming en de verbruikersprijs voor consumptiemelk vervallen*. Ook de *aanvullingsmelkregeling* zal dan overbodig worden.

4. Ten slotte is er ook een wijziging in uitzicht gesteld in de wijze van verrekening van de bij standaardisatie vrijkomende boter. Hoewel door de Stichting voor de Landbouw ook o.a. op dit punt critiek is uitgeoefend, moge het hier buiten beschouwing blijven, daar het in wezen van ondergeschikt belang is.

Vrije prijsvorming voor consumptiemelk

Zonder afbreuk te doen aan de betekenis van de andere besluiten t.a.v. de melkprijs, mag de toezegging tot een vrije prijsvorming voor consumptiemelk en de afschaffing van daarmede verband houdende regelingen, als de belangrijkste beslissing worden gezien. Hier was geleidelijk een zeer kunstmatig systeem van prijshandhaving geschapen waartegen het bedrijfsleven o.i. terecht ernstige bezwaren kon inbrengen. Aan een omvangrijke, en herhaaldelijk tot wrijving leidende administratieve bemoeiing met het bedrijfsleven wordt hiermede een einde gemaakt. Het vervallen van de maximum-straatprijs zal het de bedrijven nl. mogelijk maken, de extra kosten van de aanvullingsmelk rechtstreeks op de consument te verhalen. *De consumptiemelk zal dus duurder worden.*

Het ligt evenwel in de bedoeling, de subsidies uit het

L.E.F. en het Zuivelfonds te handhaven, zodat de prijsstijging alleen bepaald zal worden door de extra kosten van de aanvullingsmelk, zodanig dat de kosten van de verst aangevoerde melk worden goedge maakt. De veehouders in de tekortgebieden zullen een hogere prijs ontvangen dan bij het huidige stelsel, daar op hun melk lagere vervoerskosten komen. Voorheen was dit bij vrije prijsvorming ook het geval.

Tegenover deze beperkte prijsstijging voor de consument, komen de volgende voordelen te staan:

1. een deel van de administratieve bemoeiing met het bedrijfsleven wordt overbodig;
2. er wordt een belangrijke besparing voor het L.E.F. verkregen ¹⁾;
3. er ontstaat weer een natuurlijk prijsverschil ten gunste van de boer in de tekortgebieden t.o.v. de overige veehouders, waardoor in deze gebieden de productie gestimuleerd wordt en de onttrekking van melk aan de bestemming tot consumptiemelk wordt belemmerd. Op den duur zal daardoor in verhouding minder aanvullingsmelk nodig zijn, en dus een economische melkvoorziening bevorderd worden.

De verrekenprijs voor consumptiemelk.

De verrekenprijs is t.o.v. vorig jaar verhoogd met f 1,60 tot f 22,—. Uiteraard mag het niveau van deze prijs niet los gezien worden van de garantieprijs, hoewel het aan elkaar gelijk stellen van deze twee prijzen, zoals voorheen steeds geschiedde, niet geheel logisch was. Een door de Overheid gegarandeerde minimumprijs voor een bepaald product heeft immers een totaal ander karakter dan een prijs waartegen een product geleverd moet worden. De Overheid treedt hier a.h.w. als grootste afneemster van de Nederlandse veehouderij op. Dat zij de melk weer met verlies aan het publiek „slijt”, is van secundaire betekenis.

Het moge uit het voorgaande reeds duidelijk zijn dat de verhoging van de verrekenprijs voor alle melkproducten in gelijke mate van betekenis is en dat niet de boer, die consumptiemelk levert, er alleen belang bij heeft. Deze verhoging betekent nl. een onlasting van het Zuivelfonds, doordat het verschil tussen zuivelwaarde en verrekenprijs gunstiger wordt. Lag het aanvankelijk in de bedoeling om de gevolgen hiervan geheel ten laste van het L.E.F. te brengen, thans is op 20 Januari jl. een verhoging van de straatprijs van melk met 1 cent per kg aangekondigd, zodat toch het grootste deel van de verhoging voor rekening van de consument zal komen.

Het is denkbaar, dat de zuivelwaarde tot beneden 22 cent zal zakken; de zuivelwaardetoeslag uit het Zuivelfonds wordt dan negatief, hetgeen een heffing op de consumptiemelk betekent ten bate van de industriemelk. Deze 22 cent is voor de veehouderij dus een vaste opbrengst voor één derde van alle melk. Tot dusver heeft de zuivelwaarde nog steeds boven de verrekenprijs gelegen, zodat de consumptiemelk door de veehouderij tegen een beneden de marktwaarde liggende prijs wordt afgestaan. De verhoging van de verrekenprijs is thans een concreet en direct gerealiseerd voordeel voor de gezamenlijke veehouders.

Het niveau van de garantieprijs.

De vastgestelde melkprijs, tot 1948 met het karakter van een vaste prijs en daarna van een minimumgarantieprijs, bedroeg achtereenvolgens:

¹⁾ Door de Minister is terloops het voornemen kenbaar gemaakt om de prijsstijging voor consumptiemelk over het gehele land ongeveer gelijk te houden, door de L.E.F.-subsidies te variëren. Dit zou genoemde voordelen weer ten dele teniet doen en speciaal de „grensmoelijkheden” weer oproepen.

jaar	gld per 100 kg met 3,5 pCt vet ¹⁾	jaar	gld per 100 kg met 3,5 pCt vet ¹⁾
1945	17,15	1948/49	18,20
1946	16,65	1949/50	18,10 ²⁾
1947	16,60 ³⁾	1950/51	17,85
1947/48	19,00	1951/52	20,40
		1952/53	20,00

¹⁾ Omgerekend op de huidige vetgehalte-basis.

²⁾ Inclusief de in 1948 verrichte nabetalingen.

³⁾ Op 1 Januari 1950 verhoogd tot 18,35.

De werkelijke opbrengst van de melk, welke aan het eind van ieder jaar door het Bedrijfschap voor Zuivel wordt berekend, lag sedert het loslaten der zuivelprijzen steeds boven de minimumgarantieprijs. Over het jaar 1950/51 bedroeg deze berekende gemiddelde opbrengstprijs bijv. f 19,40.

In welke relatie staat de nieuwe garantieprijs nu tot de productiekosten? In het laatste „melkrapport” vermeldt het Landbouw-Economisch Instituut de resultaten van het kostprijsonderzoek voor 1952/53. Ten opzichte van het voorgaande jaar blijken de productiekosten van melk iets gestegen te zijn. In de door het L.-E.I. berekende kostprijzen wordt nimmer rekening gehouden met een beloning voor de ondernemersfunctie van de boer; wel worden loonkosten gerekend voor handenarbeid. Als basis voor prijzen van landbouwproducten is door de Stichting voor de Landbouw jarenlang de formule kostprijs + 20 pCt verdedigd. Ook thans stelt zij zich op het standpunt dat de garantieprijs voor de melk gemiddeld een vergoeding voor de arbeid van de boer als ondernemer moet bevatten, daarbij afziende van nog een „winstmarge” daarboven als vergoeding voor ondernemersrisico. Haar voorstel luidde op grond daarvan: 20,35 als garantieprijs en 22,20 als verrekenprijs voor consumptiemelk (gemiddelde kostprijs + 10 pCt resp. 20 pCt). De nieuwe regeling wijkt dus slechts in geringe mate naar beneden af. De Stichting meent zich echter om principiële redenen niet te kunnen verenigen met de van overheidszijde gegeven motivering. De Minister heeft nl. het gemiddelde van de door het L.-E.I. berekende kostprijzen voor zandbedrijven aangehouden, welke hoger liggen dan die voor weidegebieden, zonder dit gemiddelde te verhogen met een marge voor ondernemersbeloning.

Uiteraard ligt dit meningsverschil niet alleen in het economische vlak. Het is de vraag, of hier niet van een zeker misverstand gesproken moet worden. Het standpunt van de Stichting, dat de garantieprijzen voor landbouwproducten een beloning voor de ondernemersarbeid van de boer moeten bevatten, wordt nl. bij de door de Minister gegeven motivering niet aangetast. Deze motivering houdt kennelijk verband met de reeds vroeger door Prof. Horring geopperde gedachte, garantieprijzen voor de landbouw te baseren op de productiekosten van die bedrijven, welke men uit sociale overwegingen nog juist een bestaansbasis wil blijven verschaffen. Naarmate een bedrijf t.a.v. de productie-omstandigheden in gunstige zin afwijkt van deze marginale bedrijven, zal het de boer, ook indien de prijzen op basis van gemiddelde kostprijzen zijn afgesteld, een grotere vergoeding voor ondernemersarbeid opleveren.

Men kan weliswaar twisten over de vraag, of de door het L.-E.I. bij zijn onderzoek betrokken bedrijven als marginale bedrijven beschouwd kunnen worden, doch een discussie daarover behoeft niet minder concreet te zijn dan een discussie over de grootte van het percentage dat als ondernemersbeloning boven een gemiddelde kostprijs dient te worden berekend, als basis voor garantieprijzen.

Samenvattend betekent de thans uitgestippelde melk-

prijzregeling in de eerste plaats een belangrijke stap in de richting van grotere bedrijfsvrijheid en beperking van de administratieve bemoeiing met de bedrijven in de consumptiemelksector, zodat hier een groei tot natuurlijker economische verhoudingen wordt mogelijk gemaakt.

Over het niveau van de minimumgarantieprijs en van de consumptiemelkprijs bestaat een grote mate van overeenstemming tussen Overheid en bedrijfsleven, hetgeen mede te danken is aan een van realisme getuigende houding van de georganiseerde landbouw. Het is nl. de vraag of het verantwoord is om 1/3 van de totale melkproductie blijvend door de veehouders te laten leveren tegen een prijs die vrijwel steeds beneden de vrije marktwaarde ligt.

Het meningsverschil over de motivering van de garantieprijs kan voorts nauwelijks principieel genoemd worden.

Over de inhoud van de overheids garanties in het algemeen zal ten slotte in de naaste toekomst meer klaarheid gewenst zijn, speciaal t.a.v. de praktische realisatiemogelijkheden er van, in geval van een algemene economische depressie. De huidige moeilijkheden in de varkenssector tonen bovendien aan dat de kansen, dat garanties gestand moeten worden gedaan en de eventuele consequenties daarvan, bij voorbaat door de betrokken partijen serieus onder ogen dienen te worden gezien.

's-Gravenhage.

IR C. M. HUPKES.

Verminderde welvaart in Argentinië

Nu ongeveer acht maanden zijn verlopen sedert het Plan Económico 1952¹⁾ door de Argentijnse Regering als richtlijn voor het economisch beleid werd aanvaard, is het mogelijk — uiteraard voorlopig en oppervlakkig — een beeld te vormen van het tot dusverre behaalde resultaat. In het kort kan dit als volgt worden omschreven.

Niettegenstaande de invoerbeperkingen een groot tekort op de betalingsbalans als het onvermijdelijke gevolg van de sterk verminderde uitvoercapaciteit; schaarste van verschillende goederen — niet alleen van die, welke ingevoerd pleegden te worden, maar tevens van de binnenlands voortgebrachte (w.o. voedingsmiddelen) —; enkele verschijnselen, welke wijzen in de richting van stabilisatie van de kosten van het levensonderhoud; een vrij goed geslaagde beperking van de geldsomloop, benevens een de ondernemingen sterk treffende credietbeperking. Doordat de kosten van het levensonderhoud zich tot het midden van dit jaar in stijgende richting bleven bewegen, hadden de in Maart/April getroffen maatregelen tot herstel van het reële loon tot het peil van 1949 nauwelijks enige uitwerking. De dientengevolge zich openbarende verdere vermindering van de koopkracht — gepaard aan verwachtingen omtrent prijsverlagingen en aangemoedigd door een officiële propaganda tot beperking van het verbruik — leidde tot ernstige moeilijkheden bij de kleinhandel (vooral in de textiel- en meubelbranche) en als onvermijdelijke repercussie tot liquiditeitsmoeilijkheden bij de groothandel en de industrie. De faillissementen in 1952 zijn hoger dan in enig jaar sinds het uitbreken van de laatste oorlog. Kortom een ontuchtering na de inflatieroes van de laatste jaren.

In het navolgende zullen wij trachten de hier genoemde verschijnselen ietwat uitvoeriger toe te lichten, geïllustreerd door de schaarse, tot heden openbaar gemaakte, cijfers.

In de eerste plaats de factoren, welke de handelsbalans bepalen. Het ongunstige verloop van de buitenlandse handel gedurende de eerste zeven maanden van 1952 wordt duidelijk weergegeven door nevenstaande, aan de officiële statistieken ontleende, cijfers.

Uit deze cijfers valt te zien hoe in de eerste zeven maanden van 1952 de uitvoer terugliep tot ongeveer de helft van de omvang in het overeenkomstige tijdvak van 1951. De invoer bleef, wat volume betreft, ongeveer gehandhaafd op het peil van het voorafgaande jaar, ofschoon, naar de waarde gemeten, een toename van ongeveer 15 pCt valt vast te stellen.

	hoeveelheden (duizenden tonnen)		waarde (miljoenen pesos)		saldo	gecorrigeerd saldo
	invoer	uitvoer	invoer	uitvoer		
1948	14.332,6	8.759,4	6.189,7	5.541,8	— 647,9	+ 317,3
1949	12.161,9	5.943,2	4.641,7	3.718,9	— 922,8	— 504,1
1950	10.752,3	7.474,0	4.821,1	5.427,3	+ 606,2	+1.081,6
1951	12.052,1	5.782,1	10.491,7	6.710,9	—3.780,8	—2.118,8
Jan.-Juli 1951	6.851,8	3.855,3	5.157,1	4.634,2	— 522,9	+ 702,8
Jan.-Juli 1952	6.893,8	1.689,6	5.893,9	2.270,2	—3.623,7	—3.210,8

De hierboven weergegeven gecorrigeerde handelsbalansaldi zijn verkregen door de uitvoer om te rekenen tegen de gemiddelde invoerkoersen. Alhoewel, in pesos gerekend, de handelsbalans dus in de eerste zeven maanden van 1952 een nadelig saldo liet ter hoogte van dat van het gehele voorafgaande jaar, blijkt het gecorrigeerde bedrag ca 50 pCt hoger te liggen dan in het gehele jaar 1952. De oorzaak hiervan is te zoeken in het feit dat de Regering, ter stimulering van de uitvoer in de loop van dit jaar voor verschillende artikelen de koersen waartegen de uitvoer wordt afgerekend, heeft verhoogd. De dientengevolge ontstane vermindering van de koersmarges, welke de Banco Central toevallen, komt in het bovenstaande overzicht duidelijk tot uitdrukking. Het hoge nadelige (gecorrigeerde) saldo, dat dus tot op zekere hoogte geacht mag worden een beeld te geven van de verandering in 's lands deviezenpositie, vindt, zoals hierna nader zal worden aangetoond, slechts voor een deel zijn weerspiegeling in de verminderde deviezenvoorraad van de centrale circulatiebank.

Een meer gedetailleerd inzicht omtrent de oorzaken van de verminderde uitvoer wordt verkregen uit het volgende (niet officiële) overzicht van de uitgevoerde hoeveelheden van de voornaamste artikelen gedurende het tijdvak 1 Januari - 31 October. Hierin is uitsluitend de uitvoer over zee verwerkt, hetgeen evenwel het algemene beeld niet verstoort, daar de uitvoer van Argentinië over land en door de lucht uiterst onbelangrijk is²⁾.

Onderstaande cijfers weerspiegelen duidelijk de funeste gevolgen van de gedurende twee jaar mislukte oogst. De onbetekenende tarwe-uitvoer heeft betrekking op enkele kleine partijen, welke in de eerste maanden des jaars, uit hoofde van vroeger aangegane leveringsverplichtingen, naar Brazilië en Paraguay werden geëxporteerd. Nadien werd geen tarwe meer uitgevoerd. De beschikbare hoeveelheden waren zelfs ontoereikend voor de voeding van de eigen bevolking (thans ruim 18 mil-

¹⁾ Zie „E.-S.B.” van 25 Juni en 16 Juli 1952.

²⁾ Ontleend aan „The Review of The River Plate”.

Uitvoer gedurende het tijdvak 1 Januari - 31 October

	eenheid (duizenden tonnen)	1949	1950	1951	1952
tarwe	id.	1.547,7	2.490,3	2.299,4	59,0
mais	id.	812,5	792,6	201,0	529,0
lijnzaad	id.	—	70,3	168,8	25,1
haver	id.	125,7	333,0	78,4	43,8
gerst	id.	185,4	76,0	82,9	100,6
tarwemeel	id.	2,2	2,6	18,5	
overige tarweproducten	id.	197,0	189,3	156,3	41,5
oliezaadkoeken	id.	49,5	52,3	32,2	31,1
lijfolie	id.	49,7	161,3	251,6	28,7
katoen	id.	5,8	32,5	38,1	18,8
kalfshuiden	000 st.	2.050,5	2.067,5	1.210,4	1.098,4
gedr. runderhuiden	id.	515,6	730,6	635,2	739,9
gez. runderhuiden	id.	4.641,4	6.043,6	3.487,3	4.850,7
paardenhuiden	id.	271,5	311,8	277,4	125,9
schapenvellen	000 ton	9,0	15,5	5,6	4,8
vetwol	id.	61,7	102,9	44,0	43,5
gewassen wol	id.	—	24,1	13,0	13,7
caseïne	id.	18,4	21,9	17,0	15,9
boter	id.	0,0	3,9	7,7	0,2
dierlijke talk	id.	12,8	28,8	3,5	0,1
haar	id.	2,0	2,2	1,9	0,8
vlees in blik	id.	61,4	96,1	124,9	64,3
bevroren rundvlees	000 qrs.	3.850,4	2.469,8	1.561,9	1.522,5
bevroren schapenvlees	000 crac.	553,7	228,0	55,6	312,7
bevroren lamsvlees	id.	2.079,7	1.146,9	390,8	1.218,3
quebracho extract	000 ton	98,3	176,6	214,9	125,1

lioen zielen), zodat niet alleen voor de broodbereiding bijmenging van milletmeel verplicht werd voorgeschreven, maar buitendien in Augustus bekend werd gemaakt, dat de Regering besloten had tot invoer van tarwe over te gaan. Aangezien de dollarpositie de directe financiering van deze invoer in de weg stond, werd door een driehoeks-transactie met Frankrijk tegen levering van 300.000 ton mais de voorziening van 200.000 ton tarwe — uit de Verenigde Staten afkomstig — verzekerd.

Nagenoeg alle andere artikelen vertonen eveneens een vermindering van de uitgevoerde hoeveelheid in vergelijking met de beide voorafgaande jaren. Een uitzondering wordt gevormd door runderhuiden, waarvan de export — zij het dan tegen lagere prijzen — in 1952 toenam.

Bij de beoordeling van de vleesuitvoer moet in aanmerking worden genomen, dat deze gedurende 1951 wegens het ontbreken van overeenstemming omtrent de prijs bij levering naar het Verenigd Koninkrijk — het voornaamste afzetgebied — gedurende vele maanden heeft stil gestaan.

Echter kan de verminderde uitvoer niet uitsluitend aan de ongunstige weersomstandigheden van de beide laatste jaren worden toegeschreven. Ten gevolge van het gestegen binnenlandse loon- en kostenpeil blijkt voor een groot aantal Argentijnse producten de uitvoer tegen lonende prijzen onmogelijk te zijn. Voor een aantal artikelen heeft de Regering getracht hierin verbetering te brengen door wijziging van de koersen, waartegen de deviezenopbrengst bij uitvoer wordt afgerekend; zo bijv. bij caseïne, boter, vlees in blik en sinds enkele maanden bij wol. Voor dit laatste product werd bepaald (voorlopig is deze regeling tot einde 1952 van kracht) dat bij de uitvoer naar landen, welke tot het dollar- of pondengebied behoren, de helft tegen pes. 5 en de helft tegen pes. 7,50 per dollar zal worden afgerekend, hetgeen dus betekent dat voor elke dollar geëxporteerde wol de exporteur pes. 6,25 per dollar (resp. het equivalent bij uitvoer tegen ponden) ontvangt, hetgeen vergeleken met de koers van pes. 5, tot dien geldig, een aanzienlijke vooruitgang betekent. Gelijktijdig werd vastgesteld dat bij uitvoer naar deze landen geen omzetbelasting, ad 8 pCt, behoeft te worden betaald. Deze maatregel blijkt een gunstige uitwerking te hebben: de woluitvoer, speciaal naar de Verenigde Staten, is sinds Augustus aanzienlijk toegenomen, waaraan overigens de vastere stemming van de internationale wolnoteringen eveneens heeft bijgedragen.

Het spreekt wel vanzelf dat de hier geschetste ongunstige ontwikkeling van de internationale handel tot uitdrukking komt in het verloop van 's lands deviezenpositie. Een en ander blijkt uit de volgende cijfers (in miljoenen pesos):

	30/12 1949	30/12 1950	31/12 1951	7/9 1952	15/11 1952
goudvoorraad	656,1	656,1	813,5	813,5	813,5
deviezen met goudgarantie	1.448,8	733,8	173,0	149,5	140,6
overige deviezen	434,0	1.957,3	2.005,9	1.349,6	1.513,3
af: deviezenschulden	2.538,9	3.347,2	2.992,4	2.312,6	2.467,4
	541,3	658,2	1.126,7	1.504,9	1.543,0
	1.997,6	2.689,0	1.865,7	807,7	924,4

De lichte verbetering, welke tussen September en half November heeft plaats gevonden moet eensdeels worden toegeschreven aan de toename van de woluitvoer, anderdeels vermoedelijk aan de gevolgen van de Swap-transacties in ponden en dollars, waartoe de Banco Central sinds kort de mogelijkheid openstelde.

Uit voorgaande cijfers blijkt dat het de Banco Central netto ter beschikking staande deviezensaldo gedurende 1952 belangrijk minder is teruggelopen, dan uit de ongunstige ontwikkeling van de handelsbalans zou mogen worden afgeleid. Het niet onbelangrijke verschil tussen beide cijfers (een nadelig saldo van de handelsbalans ad 3.200 miljoen pesos enerzijds en een vermindering van de deviezenvoorraad met 940 miljoen pesos anderzijds) kan verklaard worden doordat in de financiële rekening met de zgn. verdragslanden een groot saldo ten nadele van Argentinië is ontstaan. Dientengevolge zal de uitvoer van de komende graanoogst, welke naar men algemeen verwacht vrij gunstig zal uitvallen, slechts zeer ten dele kunnen bijdragen tot een verbetering van de deviezenvoorraad, resp. ter verruiming van de invoermogelijkheden in 1953. Grote hoeveelheden graan, speciaal tarwe, zullen moeten worden bestemd voor de afdekking van de opgelopen schulden. Daarbij komt dat, zoals reeds werd vermeld, de tarwevoorraad hier te lande geheel is uitgeput en de Regering er ongetwijfeld toe zal overgaan opnieuw een buffervoorraad voor de binnenlandse consumptie te vormen. Weliswaar zijn in verschillende Argentijnse dagbladen reeds berichten verschenen omtrent een komende record tarwe-oogst, maar het is nog te vroeg om hierover een definitief oordeel te kunnen vormen. Uit deze berichten krijgt men de indruk, dat hier sprake is òf van „wishful thinking”, òf van een bewust toegepaste „Coué-politiek”. Voor einde Januari zal de tarwe-oogst niet met zekerheid zijn vast te stellen. Vast staat echter dat dit jaar de met tarwe bezaaide oppervlakte 6.270 ha bedraagt, tegen 4.790 ha in het seizoen 1951/52.

Indien echter de tarwe-oogst dit jaar 6½ à 7 miljoen ton zal belopen (voorgaand jaar 2,1 miljoen), hetgeen hoger zou zijn dan in enig jaar sinds 1939, zal hiervan in de eerste plaats 3 à 3½ miljoen ton voor de binnenlandse consumptie moeten worden gereserveerd, terwijl met de vorming van een reservevoorraad eveneens 1 miljoen ton gemoed zal zijn. Er blijft dus op zijn gunstigst een 2½ miljoen ton voor uitvoer beschikbaar. Hiervan moeten ter delging van de opgelopen saldi 300.000 ton aan Italië, 500.000 ton aan Brazilië en 225.000 ton aan India (ter uitvoering van een bartercontract tegen jute, welke reeds voor de helft is geleverd) worden afgestaan. Voor de overige export zal dus naar schatting (alles onder het voorbehoud van een gunstige oogst) maximum 1½ miljoen ton beschikbaar blijven. Of deze export tegen winstgevendende prijzen zal kunnen worden gerealiseerd, valt te

betwijfelen, want de prijs die het I.A.P.I. (staatsexport-monopolie voor granen en voor vele andere artikelen) aan de landbouwer betaalt, bedraagt reeds pes. 50 per quintaal. Het is daarom te verwachten dat de uitvoer hoofdzakelijk gericht zal zijn naar de landen, welke in staat zijn de meest benodigde artikelen (industriële uuitlages en landbouwmachines) aan Argentinië te leveren. De brandstoffen (vnl. petroleumproducten), eveneens hard benodigd, zullen, als tot dusverre, betaald moeten worden met de levering van vlees naar het Verenigd Koninkrijk.

De gevolgen van het gestegen loon- en kostenpeil doen zich niet alleen gevoelen bij de uitvoerhandel, maar evenzeer in de binnenlandse sfeer. De koopkracht der lonen is ondanks de pogingen tot aanpassing in Maart en April van dit jaar, nog steeds aanzienlijk lager dan enkele jaren geleden. De indexcijfers voor de kosten van het levensonderhoud stegen tot Juni van dit jaar en tonen sindsdien een neiging tot stabilisatie. Weliswaar bleef de post algemene kosten nog verder stijgen, doch deze stijging werd ruim gecompenseerd door een daling van de kosten van voeding en vooral van kleding.

Indexcijfer voor de kosten van het levensonderhoud
(1943=100)

	Totaal	voeding	kleding	huur en electr.	algem. kosten	huis-raad
1949	236,5	245,6	302,2	119,9	275,7	189,7
1950	296,5	315,0	367,7	128,3	377,3	230,8
1951	405,8	428,0	541,3	128,4	538,2	292,5
Dec. 1951	494,5	563,3	631,9	128,5	583,7	315,3
Juni 1952	586,8	651,8	764,3	128,9	748,5	436,3
Juli 1952	562,8	630,9	692,7	131,1	749,0	435,9
Aug. 1952	560,5	626,0	692,7	131,1	749,1	435,9

Terwijl dus de kosten van het levensonderhoud in het tijdvak 1949 tot medio 1952 tot het 2½-voudige stegen, bedroeg het gemiddelde uurloon van de geschoolde arbeider in de hoofdstad in 1949 pes. 2,92 om tot pes. 5,37 in Augustus 1952 te stijgen. Voor de ongeschoolde arbeider bedroegen deze uurlonen pes. 2,08, resp. pes. 4,07. Het blijkt aldus dat de stijging van de arbeidslonen belangrijk is ten achter gebleven bij die van de kosten van het levensonderhoud, en dit niettegenstaande de loonsverhoging van gemiddeld 30 pCt, welke in Maart jl. na de aankondiging van het Plan Económico tot stand kwam. Aangezien de kosten van voeding en van huur ongeveer 65 pCt uitmaken van de kosten van het levensonderhoud van de gemiddelde arbeider, moet vanzelfsprekend de kleinhandel (met uitzondering van de levensmiddelenbranche) de terugslag ondervinden van een dergelijke vermindering van de koopkracht.

Alhoewel de officiële statistieken indexcijfers publiceren omtrent de (geld)omzetten van een onbekend aantal kleinhandelszaken in de kledings- en schoeiselbranche, zijn deze cijfers zonder verdere correctie niet bruikbaar voor het verwerven van een inzicht in de gevolgen van de koopkrachtsvermindering. In het onderstaande overzicht is middels een correctie voor het gestegen kledingsindexcijfer en voor de bevolkingstoename een verhoudingscijfer gevonden, dat de kledingvoorziening per hoofd van de bevolking weergeeft.

Hieruit valt af te leiden dat de kledingvoorziening, kwantitatief gesproken, gedaald is tot beneden de helft van het in 1948 behaalde peil.

Deze omzetvermindering heeft niet nagelaten grote invloed uit te oefenen op de textiel-kleinhandel en, doordat deze de voorraden zag toenemen, uiteraard ook op de

	Kosten van levensonderh. (1943 = 100)	nominiaal loon	reëel loon	kwantitatieve kledingvoorziening per hoofd
1947	159,5	173,0	108	100
1948	180,4	246,8	137	161
1949	236,5	316,4	134	116
1950	296,9	376,7	127	111
1951	405,8	450,5	111	97
Jan. 1952	513,8	450,5	88	80
Febr. 1952	517,6	450,5	87	70
Mrt. 1952	532,7	602,5	113	62
Apr. 1952	566,0	602,5	106	67
Mei 1952	574,9	602,5	105	69
Juni 1952	586,8	602,5	103	77

textielindustrie. Vele kleinhandelszaken en fabrieken van de textiel- en kledingindustrie moesten dan ook noodgedwongen tot beperking van kosten en productie overgaan, terwijl als nevenverschijnsel zich vaak grote liquiditeitsmoeilijkheden deden gevoelen.

Naast de textiel- en kledingbranche zijn het voornamelijk de meubelindustrie en de bouwnijverheid welke een belangrijke vermindering van de bedrijvigheid vertonen.

Deze moeilijkheden, welke niet als in 1951 en voorgaande jaren, uit de weg konden worden gegaan door de aantrekking van hogere bankcredieten of door uitbreiding van het kapitaal, daar immers de credietrestrictie en de ongunstige toestand van de aandelenmarkt hiertoe een belemmering vormen, hebben tot een grote vermeerdering van de faillissementen geleid.

	totaal passief (miljoenen pesos)
1941	57,8
1942	54,3
1943	41,4
1944	42,3
1945	60,2
1946	37,6
1947	42,8
1948	35,3
1949	73,1
1950	37,4
1951	127,3
1952 (t/m Nov.)	503,8

Was dus reeds het jaar 1951 het ongunstigste jaar sinds het uitbreken van de wereldoorlog, 1952 spant, helaas, de kroon met een totaal passief, dat in de eerste 11 maanden reeds vier maal zo hoog blijkt te zijn als in 1951. Het valt niet te verwachten dat de naaste toekomst hierin een merkbare verbetering zal brengen. De voor de deur staande betaling van de verplichte jaargratificatie (een maand salaris of loon) en de betaling van de inkomsten- en winstbelastingen welke vóór einde April moet plaatsvinden, wettigen niet de hoop op een snelle verbetering te dien aanzien.

In het voorgaande is getracht uiteen te zetten, waarom 1952 met zwarte letters in de economische geschiedenis van Argentinië zal worden geboekstaafd. Toch kan niet worden beweerd, dat, in het algemeen gesproken, de stemming in zakenkringen hier te lande bepaaldelijk somber is. Algemeen beschouwt men de ongunstige ontwikkeling van het laatste jaar als de onvermijdelijke reactie op de inflatie-haussestemming van de voorgaande jaren, en veler hoop is gericht op een snel herstel van landbouw en veeteelt in 1953 en daarna, welk herstel voor Argentinië de sleutel kan vormen tot verdere vooruitgang. Toch moet gewaarschuwd worden tegen de optimistische klanken die hier en daar worden gehoord omtrent de gevolgen, welke van een gunstige oogst in 1953 mogen worden verwacht. Veilig mag worden aangenomen dat één jaar van gunstige oogsten niet voldoende zal zijn om de ongunstige ontwikkeling van 1951 en het bijna achter ons liggende 1952 teniet te doen, maar dat op zijn minst twee, drie of zelfs meer jaren van een voortgezette

verbetering van landbouw en veeteelt noodzakelijk zullen zijn om Argentinië weer tot de oude positie terug te brengen. Buitendien mag niet uit het oog worden verloren dat het herstel van de veeteelt uiteraard meer jaren vergt dan de landbouw, terwijl daarnaast de aanpassing van het binnenlandse prijspeil aan het internationale prijsniveau een der meest urgente vraagstukken van de komende jaren zal blijken te zijn.

Dit blijkt ook de mening der Regering te zijn. In het voor enkele weken gepubliceerde Tweede Vijfjarenplan, dat thans bij de volksvertegenwoordiging in behandeling is, en ongetwijfeld zonder wijzigingen zal worden goedgekeurd, wordt aan de landbouw en de veeteelt de eerste prioriteit toegekend. Op de inhoud van dit plan, dat voor de komende vijf jaren uitgaven ter hoogte van 33,5 milliard pesos in het vooruitzicht stelt, en dat in velerlei opzicht sterk afwijkt van het Eerste Vijfjarenplan, zal te zijner tijd nader worden ingegaan.

Buenos Aires, 15 December 1952.

J. E. SPINOSA CATTELA.

INGEZONDEN STUK

Kunnen omslagstelsel en vrijwillige fondsvorming naast elkaar bestaan?

Ir H. J. van Raalte te Hilversum schrijft ons:

In „E.-S.B.” van 17 September jl., blz. 706, beantwoordt Dr F.W. C. Blom deze vraag eigenlijk ontkennend, omdat z.i. bij een perfect omslagstelsel de meerderheid van het volk niet langer persoonlijk rechtstreeks belang zou hebben bij het tegenhouden van inflatie. Verder wordt nog opgemerkt, dat de vrijwillige particuliere voorzieningen slechts op kapitaaldekkingsbasis mogelijk zouden zijn.

Dit laatste is nog niet zo zeker. Wanneer iemand vrijwillig zijn bijdrage hoger wil stellen, zodat deze overeenkomt met een hogere „inkomensklasse” dan bij zijn feitelijke inkomen behoort, dan zou hij toch te zijner tijd als pensioentrekker overeenkomstig deze hogere inkomensklasse pensioen kunnen ontvangen. Voorshands is niet in te zien waarom bij het perfecte omslagstelsel een dergelijke gang van zaken uitgesloten zou moeten worden.

Als men de minimumbijdragen wettelijk regelt kan men de belangstellenden verder vrijlaten bij het bepalen van een hogere bijdrage. Ook thans kent men bij diverse C.A.O.'s verplichte bedrijfspensioenfondsen met een dispensatie voor oudere ondernemingspensioenfondsen, als deze betere voorwaarden voor de werknemers boden. Zo kan men in de metaalnijverheid bedrijven vinden, waar de netto door de arbeiders ontvangen lonen lager zijn dan bij anderen, uitsluitend omdat er een betere pensioenregeling is, waartoe dan niet alleen de werkgever maar ook de werknemers meer bijdragen dan in de bedrijven, die bij het bedrijfspensioenfondsen voor de metaalnijverheid zijn aangesloten.

Een dergelijke vrijwillige bijdrage bij het omslagstelsel zou dus betekenen, dat een nog groter deel van het uitgestelde inkomen „inflatie-immuun” wordt. De wetenschap, dat een door het prijspeil niet te beïnvloeden deel van het nationaal inkomen voor de verzorging van ouden van dagen bestemd blijft, maakt het minder interessant voor de Overheid een antikapitalistisch, inflationair beleid te voeren.

Inflatie werkt niet als een dubbelsnijdend zwaard, waarbij enerzijds door de prijsstijging degenen die een vast guldensinkomen hebben benadeeld worden en bo-

vendien het overheidsbudget wordt gesaneerd doordat de reële lasten lager worden; in feite is het juist deze „sanering” waar de rentetrekken de dupe van worden en kan men in het beeld de overheidsschuld, dat is de schuld van de gemeenschap, gerust buiten beschouwing laten. Uiteindelijk namelijk is het resultaat van een inflatie alleen terug te vinden in een verschuiving van de verdeling tussen het nationale inkomen tussen werkenden en rentetrekken. Wanneer nu inflatie dit resultaat niet meer heeft is de attractie van een inflationair beleid grotendeels verloren gegaan en worden de nadelen veel groter dan de voordelen.

Algemeen toch wordt een inflationair beleid gezien als het ontvluchten van bepaalde moeilijkheden, als het goedkoop behalen van tijdelijke voordelen. Het zou wel zeer toe te juichen zijn als de Overheid deze ontvluchtigingskansen niet meer had en zodoende gedwongen werd eventuele moeilijkheden fundamenteel op te lossen. Het is dan ook tevens duidelijk, dat diegenen, die onder dergelijke omstandigheden om enigerlei reden tot kapitaalvorming overgaan, respectievelijk voorzieningen op kapitaaldekkingsbasis ambiëren veel minder gevaren lopen.

Bij een gesloten gemeenschap met „verplicht lidmaatschap” — d.w.z. de staat met zijn staatsburgers — is het niet nodig, dat de onderlinge verhoudingen op kapitaaldekkingsbasis geregeld zijn. Een omslagstelsel, waarbij de uitgaven dus jaar in jaar uit door de inkomsten gedekt worden, is voldoende. Bij de verhouding, particulier—verzekeringsmaatschappij ligt dit uiteraard anders. Door het „vrijwillig” verband, waardoor men op ieder ogenblik tot de gemeenschap toe kan treden of er uit vertrekken is het noodzakelijk, dat iedere verbintenis op kapitaaldekkingsbasis plaatsvindt.

Intussen vindt op deze laatste wijze nog geen nieuwe kapitaalvorming plaats: de werkers bouwen „hun” kapitalen op, terwijl de gepensioneerden het hunne consumeren: in totaal blijft de kapitaalsgrootte — bij een gestabiliseerde toestand uiteraard — gelijk.

Werkelijke kapitaalvorming bereikt men, als er behalve voor de gewone oudedagsvoorziening extra gespaard wordt; wanneer men de besparing evenwel „beloont” met te hoge vermogensbelasting en successierechten, dan moet men zich niet te veel illusies maken over kapitaalvorming en bezitsspreiding. Iedere belangstelling voor kapitaal of bezit gaat dan verloren.

Het huidige kapitaaldekkingsstelsel leidt bij een gestabiliseerde situatie niet tot kapitaalvorming; het heeft bovendien het nadeel, dat de rechten van de verzekerden uitgehold kunnen worden, waardoor de Overheid de werkenden „zòet” kan houden ten koste van de gepensioneerden.

Een perfect omslagstelsel, dat op zo ruim mogelijke schaal volledig wordt toegepast voor de oudedagsvoorziening ontnemt een inflationair beleid zijn attracties; het noopt de Overheid een gezond beleid te voeren, hetgeen de enige basis biedt, waarop kapitaalvorming zin heeft. De ervaring van de laatste decennia leidt feitelijk tot de stelling, dat vrijwillige fondsvorming alleen kan bestaan naast een op zo breed mogelijke basis toegepast perfect omslagstelsel voor de oudedagsvoorziening.

Naschrift.

Met genoegen ga ik in op de opmerkingen van de heer Ir H. J. van Raalte, omdat hij inderdaad in aansluiting op mijn artikel terugkomt op de essentiële punten.

1. Vrijwillige deelneming aan een omslagstelsel acht ik inderdaad ten enen male onbestaanbaar. Er is namelijk geen enkele band tussen de contributies, welke ik heden als werkende zou betalen voor de omslagpot 1953, welke onder de ouden van dagen van heden wordt verdeeld en *opgemaakt*, en tussen de inkomsten van de omslagpot 1983, waaruit ik als rustende een uitkering hoop te verkrijgen. Hoeveel ik heden ook wil betalen voor ondersteuning van de huidige ouden van dagen, tot de inkomsten van de omslagpot 1983 draagt het niets bij en dus kan de omslagpot 1983 mij niet gunstiger behandelen dan de andere ouden van dagen.

De heer Van Raalte zal vermoedelijk menen dat wie vandaag vrijwillig veel betaalt voor ondersteuning voor de huidige ouden van dagen daarmee een „moreel” recht krijgt als hij zelf oud is een hogere uitkering te ontvangen dan de gemiddelde man. Maar het zou immoreel zijn dat recht te verhalen op de omslagpot 1983, daar zulks de spoeling zou verminderen voor de andere ouden van dagen. Neen, ik meen dat de supercontribuanten van 1953 alleen moreel aanspraak zouden kunnen maken op een superuitkering in 1983, wanneer die in dat jaar kan worden bestreden uit supercontributies van de dan werkende generatie, en het is de vraag of die er zouden zijn.

Een vrijwillig omslagstelsel acht ik een contradictio in terminis, en men ontkomt daaraan niet door te pogen het op een verplicht omslagstelsel te enten.

2. De vrijwillige particuliere ouderdomsvoorzieningen zullen altijd belangrijk blijven dan de verplichte algemene ouderdomsverzekering. De omvang van de „basisvoorziening” wordt bepaald door de premie die de meerderheid van het volk bereid is daarvoor af te dragen, en dat is niet zo veel. Met de algemene ouderdomsvoorziening kan men niet veel meer bereiken dan een pensioen dat een naakt bestaan van de ouden van dagen mogelijk maakt, en wie van een werkelijk verzorgde oude dag wil genieten zal daarnaast nog een vrijwillige particuliere ouderdomsvoorziening moeten hebben. Voor de arbeider kan die bestaan uit een spaarbankboekje, een polis, bezit van een eigen woning of van een stukje land, of uit deelneming in een ondernemings- of bedrijfspensioenfonds; voor de hogere inkomensklassen komt ook effectenbezit of bezit van een bedrijf in aanmerking.

3. Belangwekkend is de stelling van Ir van Raalte dat er bij het omslagstelsel minder kans op inflatie is. Hij merkt op dat de Overheid, bij het bestaan van een schulden- en/of pensioenverplichting welke gefixeerd is in guldens, door inflatie een budgetair voordeel geniet, doch als men in plaats daarvan een omslagstelsel heeft, bestaat dat inflatievoordeel niet langer voor de Schatkist, zodat de budgetaire attractie van inflatie minder wordt.

Ongetwijfeld is deze opmerking juist, maar dit element speelt geen grote rol. Het budgetaire voordeel van inflatie is te verwaarlozen; enerzijds gaan de oude schulden minder drukken, doch anderzijds komen er door het begrotingstekort dat aan inflatie ten grondslag ligt meer nieuwe schulden bij, zodat de relatieve druk van de schuldenlast bij een inflatie niet hoeft te dalen.

De motieven voor een inflatoir beleid liggen dan ook in een ander vlak dan in het dubieuze budgetaire voordeel; zij liggen in een pogen het alle kiezers naar de zin te maken door een programma na te streven van hoger lonen, groter werkgelegenheid en lager belastingen dan de omstandigheden veroorloven. Daar ligt het gevaar, en een Regering die een soberder politiek wil voeren zal slechts in het zadel kunnen blijven als de meerderheid van het volk bereid is zich beperkingen te getroosten om

inflatie tegen te houden; die bereidheid zal aanmerkelijk minder zijn als de pensioenen bij inflatie automatisch stijgen. Ik vrees, dat invoeren van een fraai omslagstelsel het pad zou effenen voor degenen die aan de kiezers het mooiste paradijs van de hoogste lonen en de laagste belastingen zouden beloven.

4. Bij kapitaaldekking vindt wel degelijk netto-kapitaalvorming plaats, zolang er een groeiende bevolking is of de welvaart van de werkenden stijgende is. De gepensioneerden eten hun kapitaal op, doch het nieuwe kapitaal dat door de werkenden wordt opgebouwd is groter.

5. Fundamenteel gevaarlijk is de gedachte dat in een gesloten en statische gemeenschap een kapitaaldekkingstelsel overbodig is omdat het dan op hetzelfde resultaat neerkomt als een omslagstelsel. Laten wij het liever om draaien en zeggen dat het omslagstelsel thuis hoort in de gesloten, statische gemeenschap, in de dessa. Onze Westerse moderne beschaving is daarentegen gekenmerkt door een dynamisch karakter van groei en ontwikkeling en door de hoop op een betere toekomst voor het nageslacht, die velen de kracht geeft het zorgelijke en ongewisse leven te dragen. Als dat élan verloren gaat, als onze ontwikkeling stagneert, is het samenbindende element van de Westerse beschaving verdwenen. Men kan het voortleven van onze maatschappelijke orde niet denken zonder voortdurende netto-kapitaalvorming; het omslagstelsel op grote schaal daarentegen gaat er van uit dat de thans voornaamste bron van particuliere kapitaalvorming overbodig is, en dat uitgangspunt is in strijd met de conceptie van een zich ontwikkelende maatschappij.

Overveen.

Dr F. W. C. BLOM.

BOEKBESPREKING

Dr. H. Thierry, *Pensioen- en spaarfondsen in de private sector van het economisch leven*, N. Samsom N.V., Alphen aan den Rijn 1952, 397 blz., f 15,90.

Sedert de schrijver van bovengenoemd werk in 1930 zijn dissertatie „Pensioenvoorziening in het particuliere bedrijf” het licht deed zien, is in Nederland geen boek, dat zich speciaal met de problemen van pensioenfondsen bezig houdt, meer verschenen. Bij de grote uitbreiding, welke deze instellingen in de laatste twintig jaren hebben genomen, is dit onmiskenbaar als een gemis te beschouwen. Vooral nu de geleidelijke invoering van de Pensioen- en Spaarfondsenwet in het jaar dat voor ons ligt, kan worden verwacht en een herziening van vele, zo niet alle particuliere pensioenregelingen daarvan het gevolg zal zijn, laat het zich aanzien, dat velen de behoefte zullen gevoelen om zich wat verder te verdiepen in de vele aspecten, welke het pensioenvraagstuk heeft.

Niet alleen talrijk, maar ook zeer verscheiden zijn de vraagstukken, welke zich aandienen wanneer men tracht door te dringen in de pensioenproblemen. In het sociale vlak ligt de vraag van het pensioenniveau, de voorwaarden van toekenning, het behoud van aanspraken, kortom de gehele materiële inhoud van de regeling. Bedrijfseconomisch moet het vraagstuk van de financiering worden bezien, de verplichtingen welke partijen op zich nemen, de regeling der beleggingen. Van verzekeringstechnische aard zijn de problemen, welke risico's kunnen worden aanvaard en welke moeten worden overgedragen, hoe het evenwicht tussen lasten en baten zal worden gehandhaafd. Met een juridische blik moet de rechtsvorm wor-

den benaderd en de vraag hoe de onderlinge rechtsverhouding tussen de betrokkenen naar vorm en inhoud naar geldend recht kan of moet worden geregeld. Met administratief en boekhoudkundig inzicht moet de uitvoeringswijze worden opgezet, om ten slotte de fiscale consequenties van de getroffen regeling niet te vergeten.

Thierry nu heeft de loffelijke gedachte gehad een behandeling van de belangrijkste vraagstukken rondom de pensioenvoorziening in een boek bijeen te brengen. Hij waarschuwt bij voorbaat, dat zijn boek geen aanspraak op volledigheid wil maken, daarvoor is het aantal vraagstukken te groot. Uitdrukkelijk laat hij de fiscale zijde geheel buiten beschouwing en beperkt hij zich bij de behandeling van de juridische zijde tot de consequenties raken, die betreffende de verplichte deelneming in een bedrijfspensioenfonds (van 1949) en de Pensioen- en Spaarfondsenwet, welke slechts enkele weken geleden het Staatsblad bereikte.

In een boek van bijna 400 bladzijden, waarvan ongeveer 100 als aanhangsel en bijlagen de wetsteksten, uitvoeringsbeschikkingen, voorgeschreven modelstaten en een model voor statuten en reglement bevatten, poogt hij een gids te geven die de belanghebbenden oriënteert over de belangrijkste pensioenfondsproblemen.

Ongetwijfeld is de schrijver in deze opzet geslaagd. Op bevattelijke wijze voert hij de lezer door de gecompliceerde stof, waarbij hij nergens bepaald diep op ingaat, soms wel eens wat erg aan de oppervlakte blijft, maar voor de meeste zich voordoende problemen de gangbare oplossingen met hun voor en tegen vermeldt. Daarbij is wel heel sterk de nadruk gelegd op de actuele positie waarin de pensioenfonds zich onder een sterk in beweging zijnde wetgeving bevinden. Als gevolg daarvan loopt het boek het gevaar betrekkelijk snel te verouderen. Zo werden de „Richtlijnen” voor het verlenen van vrijstelling van de verplichte deelneming aan een bedrijfspensioenfonds, welke de schrijver als bijlage afdrukt, reeds enkele weken na het verschijnen van zijn boek ingrijpend gewijzigd!

Bij de verscheidenheid der problemen en hun onderlinge afhankelijkheid is het kiezen van een doelmatig schema voor de te behandelen stof uiterst moeilijk. Het door de schrijver gekozen kan niet in alle opzichten bevredigen. Een oprichter van een pensioenfonds, die bijv. de voor- en nadelen wil vergelijken van de onderscheidene systemen van regeling der pensioenen, zal in hoofdstuk III „Pensioen als verzekeringsvraagstuk” iets over het salaris-dienstjarenstelsel vinden en in hoofdstuk VIII „De Bijdragen” iets over het koopsommenstelsel, terwijl ten slotte in hoofdstuk IX „De Pensioenen”, waar men deze stof compleet behandeld zou verwachten, ook weer slechts enkele typen worden vermeld. Een zaakregister dat aan dit bezwaar tegemoet zou kunnen komen, wordt dan ook niet gevonden.

Niettemin is het boek voldoende overzichtelijk om er gemakkelijk de weg in te vinden. Wij twifelen er niet aan of Thierry's boek zal gretig worden gekocht en een nuttige taak vervullen.

Amsterdam.

J. N. SMIT.

GELD- EN KAPITAALMARKT

De geldmarkt.

Van een ultimokrapte was gedurende de verslagweek op de geldmarkt weinig te constateren. Het feit, dat deze week de kwartaalsbetaling van het Rijk aan de gemeenten — groote van naar schatting f 120 mln plaatsvond — van welke soort overmatingen f 120 mln plaatsvond een zeer groot deel bij het bankwezen neerslaat — was hieraan uiteraard niet vreemd. De kaspositie van de gemeenten zelve is reeds lang zo gunstig, dat de verdere verbetering daarvan in deze sector van de geldmarkt praktisch geen invloed had.

De disconto's voor schatkistpapier bleven in verband met het bovenstaande aan de lage kant. Voor callgeld, dat onveranderd $\frac{1}{2}$ pCt noteerde, waren vaak onvoldoende geldnemers te vinden.

De kapitaalmarkt.

De koersstijging op de aandelenmarkt werd gedurende de afgelopen week voortgezet. Zij betrof, zoals uit het onderstaande staatje blijkt, alle groepen, waarbij vooral de stijging voor Indonesische fondsen relatief sterk was.

De grote belangstelling voor aandelen was inmiddels aanleiding, dat weer enige aandelenemissies werden aangekondigd, nl. Groninger Industriële Crediet Bank (f 0,3 mln à 100 pCt), Hollandsche Sociëteit van Levensverzekeringen (f 1 mln à 145 pCt), Electro Zuur- en Waterstoffabriek (f 0,5 mln à 125 pCt) en Zuid-Hollandsche Bierbrouwerij (f 0,36 mln à 100 pCt). Het waren uiteraard niet voornamelijk emissies van dergelijke omvang die verantwoordelijk waren voor de koersdruk, die aandelenemissies de laatste jaren op de Nederlandse aandelenmarkt uitoefenden.

De lijdensgeschiedenis der dividendbeperking werd wederom iets langer geprolongeed, ditmaal door juridische bezwaren, welke in de Eerste Kamer rezen tegen de voorgestelde verlenging van deze wet.

De effectenspaarregeling, die enige tijd geleden werd geïntroduceerd, heeft zoveel succes gehad, dat er een tekort was ontstaan aan $4\frac{1}{4}$ pCt obligaties Bank voor Nederlandsche Gemeenten, die in deze regeling zijn opgenomen. Door een omzetting van een ondershandse lening dezer Bank in een obligatielening is thans de mogelijkheid geopend tot voortzetting van dit spaarsysteem.

	23 Jan. 1953	30 Jan. 1953
Aand. indexcijfers.		
Algemeen	141,9	144,4
Industrie	201,6	203,5
Scheepvaart	155,8	158,8
Banken	131,2	133,3
Indon. aand.	45,1	47,1
Aandelen.		
A. K. U.	155 $\frac{1}{2}$	163 $\frac{1}{4}$
Philips	159 $\frac{3}{4}$	162
Unilever	181 $\frac{3}{4}$	182 $\frac{1}{2}$
H. A. L.	136	136 $\frac{3}{4}$
Amsterd. Rubber	82 $\frac{1}{2}$	86 $\frac{1}{2}$
H. V. A.	90 $\frac{1}{4}$	95
Kon. Petroleum	315	316
Staatsfondsen.		
2 $\frac{1}{2}$ pCt N. W. S.	77 $\frac{13}{16}$	78 $\frac{3}{4}$
3-3 $\frac{1}{2}$ pCt 1947	94 $\frac{9}{16}$	94 $\frac{13}{16}$
3 pCt Invest. cert.	95 $\frac{9}{16}$	94 $\frac{13}{16}$
3 $\frac{1}{2}$ pCt 1951	99 $\frac{3}{4}$	99 $\frac{3}{4}$
3 pCt Dollarlening	94 $\frac{1}{2}$	94 $\frac{1}{2}$
Diverse obligaties.		
3 $\frac{1}{2}$ pCt Gem. R'dam 1937 VI ...	99 $\frac{1}{4}$	99
3 $\frac{1}{2}$ pCt Bataafsche Petr.	99 $\frac{1}{4}$	99 $\frac{5}{16}$
3 $\frac{1}{2}$ pCt Philips 1948	99	99
3 $\frac{1}{2}$ pCt Westl. Hyp. Bank	95	94 $\frac{1}{2}$

J. C. BREZET.

De Belgische geld- en kapitaalmarkt in December 1952

De algemene toestand van de geldmarkt.

In de loop van de maand December heeft de geldmarkt geleidelijk terug aan ruimte gewonnen, nadat deze door de uitgifte van de jongste staatslening enigermate was verengd. Fundamenteel was de markt zelfs tijdens de uitgifte van de lening sterk liquide gebleven, hetgeen wel als zeer karakteristiek voor de huidige conjunctuurstand mag worden genoemd.

Deze vrij grote ruimte op de geldmarkt houdt, zoals vroeger reeds opgemerkt, vooral verband met de stijgende tendentie van de bankdeposito's, terwijl anderdeels het aanbod van papier op korte termijn en vooral van accepten, enigermate afnam.

De bankdeposito's zelf ondergaan een reeks invloeden, waaronder naast de deficitten op de uitvoering van de begroting, vooral rekening dient gehouden met de liquidatie van voorraden en de beperkingen in de herbevoorradingen ingevolge het onzeker prijsverloop. Vooral in de handelsmiddelen lijkt deze oorzaak er toe bijgedragen te hebben dat belangrijke liquiditeiten werden aangelegd. Anderdeels bestaat er in de huidige conjunctuurstand ook enige terughoudendheid tegenover investeringen, behoudens deze in vastrenderende waarden, zodat ook een deel van de hiervoor bestemde bedragen tijdelijk op bankrekening komen te staan.

In de loop van de maand December werd het volume van de uitstaande callgelden verder in de hand gewerkt door de voorbereidselen die de banken troffen met het oog op de jaareindevervaldag. De laatste dagen van de maand December nam het beroep op herdisconto bij de Centrale Bank aanmerkelijk toe. De weekstaat van de Nationale Bank werd evenwel afgesloten op 30 December, zodat wij pas bij de publicatie van het jaarverslag van de Nationale Bank over juiste gegevens zullen beschikken aangaande het herdisconto op 31 December zelf. Vermoedelijk ligt het cijfer van die dag niet ver beneden de fr. 2 mrd. De vergelijking tussen het volume van het herdisconto op 31 December (ca 8½ mrd) en het gemiddeld cijfer van 3 à 4 mrd tijdens de jongste maanden, geeft een beeld van de bijkomende kredietbehoeften bij het jaarultimo. In de grond lijkt dit cijfer gering in vergelijking met de alsdan uitgevoerde betalingen, waarvan blijkbaar toch een zeer groot gedeelte langs girale weg afgehandeld werden. Bij het beoordelen van het volume der verdisconteringen op 31 December dient er daarbij rekening gehouden dat verschillende banken op die datum hun jaarbalans sluiten, en een zekere „window dressing” bij gevolg niet uitgesloten is.

Alhoewel het volume van de handelsoorzetten tijdens de jongste maanden blijkbaar niet meer toenam en waarschijnlijk zelfs verminderde, steeg de globale kredietverlening der private banken steeds verder. Gedeeltelijk mag hierin het effect gezien worden van een doelbewust streven der private banken naar een ruimere kredietopname, doch anderdeels bemerkt men hierin ook de weerslag van de vertraging in het zakenleven en de hieruit volgende stijging van de voorraden.

De toestand der banken.

In meerdere bedrijfssectoren had de achteruitgang van de verkoop voor gevolg dat accept- of discountkredieten dienden verlengd te worden onder de vorm van gewone

TABEL I.

Kredietverlening van de banken aan de private economie

(in miljoenen franken)

	Herdisconto van de banken bij de Nationale Bank en de parastatale instellingen	Portefeuille handelspapier van de Nationale Bank	Totale kredietverlening der private-banken (accepten inbegrepen)
1945 Dec.	4.168	5.171	23.117
1949 Dec.	3.339	4.006	24.506
1950 Juni	3.696	4.082	26.582
Dec.	8.543	10.110	27.739
1951 Maart	8.781	10.567	29.592
Juni	7.707	9.511	29.921
Oct.	5.767	6.793	31.225
Dec.	7.526	—	33.364
1952 Maart	7.467	7.620 ¹⁾	33.470
Juni	6.875	5.220	32.913
Sept.	5.341	4.366 ²⁾	34.877
Oct.	4.910	3.831	36.952
Nov.	5.306	3.897	37.534
Dec.	—	6.703	—

¹⁾ Cijfer van 3 April.²⁾ Cijfer van 2 October.

voorschotten in rekening courant. Zoals vroeger reeds opgemerkt is de concurrentie tussen de banken inzake de voorwaarden van de kredietverlening opnieuw aanzienlijk verscherpt, en noteert men bijgevolg een lichte vermindering van de prijzen der kredieten.

TABEL II.

Toestand van de Belgische banken

(in miljoenen franken)

	Einde 1950	Dec. 1951	Juni 1952	Sept. 1952	Oct. 1952	Nov. 1952
Actief						
Kas, Nationale Bank, P.C.	2.853	3.448	2.310	2.105	2.075	2.313
Daggeld, banken, holdings	6.524	6.860	5.508	5.496	5.335	6.791
Kredieten aan priv. econ.	27.739	33.364	32.913	34.878	36.952	37.534
Handelswissels	6.845	9.498	9.543	11.343	13.448	13.473
Prolongaties en voorschotten tegen effecten	764	773	731	1.175	1.127	1.070
Diverse debiteuren	13.996	14.958	15.024	14.160	13.829	14.489
Accepten	6.134	8.135	7.615	8.199	8.549	8.502
Kredieten a.d. Overheid	34.856	38.951	40.625	41.087	43.515	43.177
Speciaal papier	28.340	31.957	33.228	33.396	35.429	34.821
Gecoteerde Staatsfonds.	6.516	6.994	7.397	7.691	8.086	8.356
Vastgelegde middelen	1.215	1.266	1.301	1.320	1.337	1.382
Totaal actief	78.085	90.363	93.506	93.606	99.495	101.555
Portef. van de N.B. en de par. instell. aan papier door banken geherdisc.	8.543	7.526	6.875	5.341	4.910	5.306
Passief						
Depos. en crediteuren	53.571	58.804	59.871	61.404	64.855	64.097
Zicht	47.693	53.149	54.106	54.878	58.194	57.453
Op meer dan 30 dagen	5.878	5.661	5.765	6.531	6.661	6.644
Obl. en kasbons	272	557	750	848	881	920
Eigen middelen	5.064	5.629	5.692	5.718	5.720	5.720

Inzake de officiële kredietpolitiek dient nota gehouden van de op 18 December jl. doorgevoerde verlaging van de discontovoet van de Nationale Bank. Voor het gedomiceerd en geaccepteerd papier, warrants en bankaccepten op voorhand geveerd door de Nationale Bank werd de discontovoet van 3¼ pCt op 3 pCt teruggebracht, voor geaccepteerd doch niet gedomiceerd papier van 3¾ pCt op 3½ pCt, en voor niet geaccepteerd papier van 4¾ pCt op 4½ pCt. De rentevoet voor de promessen en de voorschotten tegen effecten bleven onveranderd, t.t.z. op 5½ pCt voor de promessen en de voorschotten op overheidspapier op meer dan 12 maanden looptijd ¹⁾. Het is vooral deze laatste rentevoet die door de private banken wordt gebruikt als basis voor hun kaskredieten, en waarboven een veranderlijke marge gaande tot ca 2 pCt aangerekend wordt. Voor discountkredieten daarentegen wordt de rentevoet van 3 pCt of 3½ verhoogd met een doorgaans kleinere marge.

Het zal enigszins bevreemdend voorkomen dat deze verlaging van de discontovoet werd doorgevoerd enkele

¹⁾ Voor voorschotten op overheidspapier met maximum looptijd 120 dagen is de rentevoet 2 pCt met 8 maanden looptijd 2½ pCt en maximum 12 maanden 2¾ pCt.

dagen na het sluiten van de ondertekeningen op de jongste staatslening. Mogelijkerwijze moet hierin een aanduiding gevonden worden, dat de Overheid de obligatiemarkt voldoende voorbereid achtte voor het uitgeven van bedoelde lening, doch dat het aantal inschrijvingen door arbitrages zo groot was, dat enigszins gevreesd werd voor drukking op de koersen zodra deze lening genoteerd zal worden. Een andere interpretatie kan hierin bestaan, dat de Overheid reeds de uitgifte van een volgende lening wil voorbereiden, of dat zij eindelijk tot het inzicht gekomen is, dat de economische toestand reeds enige tijd geleden een verlaging van de disconto-voet rechtvaardigde.

De goud- en deviezenmarkt.

Tijdens de jongste weken liepen de koersen op de goudmarkt enigszins op, onder invloed van de berichten aangaande een mogelijke herschatting van de goudprijzen.

TABEL III.

Noteringen op de vrije goud- en deviezenmarkten

	Dec. 1951	Nov. 1952	Dec. 1952
Niet officiële markt.			
Goud per gram	72,50	62,75	63,75
Gouden pond	657,50	562,50	586,25
Officiële bijjettenmarkt.			
Papieren pond	130,50	130,75	131,25
Franse frank (100)	12,82	12,775	12,325
Zwitserse frank	12,45	11,90	11,95
Papieren dollar	54,25	50,925	51,—
Gulden	13,20	13,175	13,15
Duitse mark	10,80	10,95	10,85

Op de markt van de bankbiljetten viel de zwakke tendentie van de Franse frank op, die opnieuw het voorwerp is van een vertrouwenscrisis, ingevolge de politieke moeilijkheden in Frankrijk zelf. Buiten de Franse frank waren de koersen van het merendeel der deviezen vrij vast.

De obligatiemarkt.

De verlaging van de disconto-voet van de Nationale Bank met $\frac{1}{4}$ pCt vanaf 18 December 1952 heeft slechts een lichte weerslag gehad op de obligatiemarkt. Zo noteerde men een stijgende beweging bij de 4 pCt Bevrijdingslening (+ fr. 0,15) doch de 4 pCt Geünificeerde Schuld was bij het einde van het jaar opnieuw met fr. 0,20 gedaald.

Bij de Schatkistcertificaten was de koersbeweging nogal uiteenlopend. Een koersstijging werd opgemerkt bij de $3\frac{1}{2}$ pCt Schatkistcertificaten 1944, 1e reeks (+ fr. 0,50) en 2e reeks (+ fr. 0,55) evenals bij de 4 pCt Schatkistcertificaten 1949 (+ fr. 0,65), die per einde November de hoogstrenderende obligaties van dit soort vertegenwoordigden. Ook de 4 pCt Schatkistcertificaten 1947 wonnen fr. 0,20. Anderdeels daalden de noteringen van de $3\frac{1}{2}$ pCt Schatkistcertificaten 1942, 2e reeks, 4 pCt Schatkistcertificaten 1943 en 4 pCt Schatkistcertificaten 1948 met resp. 0,25, 0,15 en 0,15 fr., zodat hieruit een nieuwe neiging tot gelijkshakeling van de opbrengst dezer staatsfondsen is ontstaan met een lichte daling van het gemiddeld rendement. De noteringen van de $4\frac{1}{2}$ pCt Leningen 1951 en 1952/62, waren na het sluiten van de inschrijvingstermijn der jongste staatslening op 10 December, terug stabiel.

Ook de koersen der kasbons van parastatale instellingen waren vast, in tegenstelling met deze van de steden en van de industriële ondernemingen die, algemeen beschouwd, ietwat lager noteerden bij het jaareinde. Dat de obligatiemarkt nog ruim bleef getuigt het resultaat van de $4\frac{1}{2}$ pCt Staatslening 1952/64, waarop voor

fr. 8.880 mln werd ingetekend, waarvan fr. 3 mrd door overheidsinstellingen.

Voor 1953 wordt eveneens een drukke activiteit op de emissiemarkt verwacht. Vooreerst komen er in de loop van dit jaar voor fr. 8.583 mln genoteerde staatsfondsen vast of facultatief ter vervaldag terwijl de financiering van het voorziene tekort op de buitengewone begroting alvast gedeeltelijk door publieke leningen zal geschieden.

Ook de parastatale instellingen hebben belangrijke programma's te financieren bij middel van leningen waarvan er reeds enkele door de Overheid werden goedgekeurd. Daarenboven dienen er in 1953 voor fr. 1,8 mln leningen van parastatale organismen terugbetaald.

Naast de reeds aangekondigde emissie van de Compagnie Bruxelloise des Eaux — fr. 400 mln — zullen waarschijnlijk ook de N.M.B.S. en de R.T.T. kortelings beroep doen op de markt.

TABEL IV.

Rentestand op de obligatiemarkt ¹⁾

(in pCt per einde maand).

	Gemiddelde looptijd	Aug. 1948	Juni 1950	Juni 1951	Nov. 1952	Dec. 1952
Staatsobligaties	langlopende	4,77	4,38	4,68	4,50	4,50
Schatkistcertificaten ..	7 à 8 j.	4,83	4,63	5,24	4,86	4,82
Kasbons steden	5 à 6 j.	5,07	4,49	5,37	5,16	5,18
Kasbons parastatale instellingen	ca 9 j.	—	—	5,41	5,03	5,01
Private instellingen ..	10 à 12 j.	6,06	5,43	6,08	5,68	5,71

¹⁾ Reële rendementen — rekening gehouden met agio en disagio tegenover terugbetalingsprijs.

De aandelenmarkt.

De eindejaarhereneming die normaal de aandelenmarkt karakteriseert is tijdens de maand December merklijk vertraagd geworden. Waar de algemene beursindex over de maand November steeg met 2,2 pCt werd de hausse tijdens de laatste maand beperkt tot 0,5 pCt.

Gerangschikt per rubriek werden volgende koersschommelingen waargenomen:

TABEL V.

Indices 1936/38 = 100

	31 Dec.	28 Nov.	Beweging in pCt
Banken	211,9	206,9	+ 2,4
Portefeuille	169,2	164,9	+ 2,6
Trusts	123,4	118,1	+ 4,5
Gas, Electriciteit	214,7	210,5	+ 2,0
Metaalnijverheid	231,7	235,2	— 1,5
Scheikundige producten	177,7	176,5	+ 0,7
Steenkolennijverheid	201,4	199,5	+ 1,0
Spiegelglas	72,6	83,6	— 13,2
Glasblazerijen	73,7	77,7	— 5,2
Bouwnijverheid	179,0	178,3	+ 0,4
Textiel	209,1	201,9	+ 3,6
Koloniale	470,5	466,4	+ 0,9
Voeding	101,1	100,4	+ 0,7
Verscheidene	219,4	218,6	+ 0,4
Brouwerijen	67,1	67,2	— 0,2
Papierenijverheid	265,8	266,5	— 0,3
Gr. Warenhuizen	321,1	318,7	+ 0,8
Algemeen	225,7	224,5	+ 0,5

De daling van het koerspeil in de metallurgiesector werd doorgezet en vertegenwoordigt zelfs de sterkste koersdepreciatie van de afgelopen maand, abstractie gemaakt van de winstnemingen op de glasblazerij- en spiegelglasaandelen, die trouwens toch maar een gevolg waren van de ongegronde en abnormale stijgingen geboekt tijdens de maand November. De toespitsing van nieuwe afzetmoeilijkheden en prijsdalingen in de metallurgie werden blijkbaar reeds in aanmerking genomen bij de noteringen voor deze aandelen. De verbetering van het zakencijfer in de textielrubriek gepaard met de technisch nauwe markt die deze aandelen op de beurs karakteriseren waren de oorzaken van de sterke

sprong in hun beurskoersen. Alhoewel de banken vrij vast bleven was het toch hoofdzakelijk het koersverloop van de aandelen Kredietbank en de Banque d'Anvers, die de index van deze sector beïnvloedden. Voor de Kredietbank was de stijging gesteund op de bonusuitgifte van één gratis aandeel voor elke zeven bestaande, voor de Banque d'Anvers steunde de beursbeweging op analoge geruchten. Wat de portefeuillewaarden betreft houden de verwachte dividenden nog steeds de koersen op een vrij hoog peil. Bijzonder de noteringen voor Part de Réserve, de Brufina en Almanij waren boven het gemiddelde. In de sector der trusts waren het dezelfde overwegingen die het koersverloop bepaalden. Voor deze rubriek was de sterke stijging van Electrofinna, Electrotrust en Sofina toonaangevend.

Het omzetcijfer bleef schommelen rond een dagelijks gemiddelde van fr. 50 mln verhandelde kapitalen, en wijst eens te meer op een quasi afwezigheid van het normale beurspubliek. Deze kalme activiteit alsmede de sterke vertraging van de eindejaarherneming die thans veel vroeger is gekomen dan vroegere jaren het geval was, laten veronderstellen dat de evolutie tijdens de maand Januari gericht zal zijn naar algemeen lagere koersniveaux.

Brussel.

Dr L. DELMOTTE.

STATISTIEKEN

DE JAVASCHE BANK.
(Voornaamste posten in duizenden rupiah's)

Data	Munt, muntmateriaal, goud en deviezen-certificaten	Vorderingen in vreemd courant betaalbaar	Deviezenfondsvalluarekening	Disconto's en voorschotten op onderpand betaalbaar in eigen courant	Voorschotten aan de Regering v. d. Rep. Indon.
17 Dec. 1952	1.175.435	763.943	179.733	669.818	4.254.911
24 Dec. 1952	1.099.743	687.629	195.375	705.680	4.437.482
31 Dec. 1952	1.099.744	674.374	223.811	725.738	4.555.028
7 Jan. 1953	1.099.744	689.565	220.103	585.061	4.907.988
14 Jan. 1953	986.182	577.237	281.732	617.481	5.109.197
21 Jan. 1953	967.253	550.452	294.943	709.822	5.119.284

Data	Bankbiljetten in omloop	Deviezenfondsvreemde passiva	Rekening courant saldi		
			Van de Regering van de Rep. Indon.	Bijzond. rekening inzake de E.C.A. hulp	Van anderen
17 Dec. 1952	3.929.799	876.390	—	496.307	1.080.671
24 Dec. 1952	3.965.750	807.942	—	496.307	1.166.385
31 Dec. 1952	4.007.916	873.872	—	496.307	1.218.194
7 Jan. 1953	4.164.766	889.257	—	496.307	1.245.209
14 Jan. 1953	4.186.190	744.757	—	496.307	1.374.461
21 Jan. 1953	4.211.892	806.819	—	496.307	1.408.273

Muntbiljetcirculatie per 17 Dec. Rp. 320.755.707,50
 Muntbiljetcirculatie per 24 Dec. Rp. 320.114.257,50
 Muntbiljetcirculatie per 31 Dec. Rp. 319.157.132,—
 Muntbiljetcirculatie per 7 Jan. Rp. 320.347.921,50
 Muntbiljetcirculatie per 14 Jan. Rp. 320.245.154,—
 Muntbiljetcirculatie per 21 Jan. Rp. 319.395.293,50

VERKEER EN VERVOER IN NEDERLAND

Omschrijving	Eenheid	Maand-gem. 1950	Maand-gem. 1951	Juni 1952	Juli 1952	Aug. 1952	Sept. 1952	Oct. 1952
Indexcijfer vervoer wilde binnenvaart	*)	167	166	147	152	153	169	—
Vervoer wilde binnenvaart	1.000 t.	1.529	1.522	1.345	1.395	1.402	1.553	—
Wilde binnenvaart, prestatie	mln t.km	210	202	185	201	198	229	—
Indexcijfer eigen vervoer te water	*)	153	174	168	177	177	—	—
Eigen vervoer te water	1.000 t.	1.070	1.216	1.177	1.237	1.242	—	—
Idem, prestatie	mln t.km	75	80	87	90	83	—	—
Indexcijfer internat. binnenvaart (laadverm.)	*)	70	80	86	93	102	98	—
Binnengekomen schepen (best. Ned.)	Aantal	4.423	4.975	5.734	5.969	6.476	6.133	—
Laadvermogen	1.000 t.	2.339	2.678	2.990	3.018	3.485	3.411	—
Lading	"	1.397	1.209	1.329	1.247	1.107	1.210	—
waarvan onder Nederlandse vlag	"	910	821	889	889	811	868	—
" " Belgische vlag	"	180	151	120	115	96	109	—
Vertrokken schepen (herk. Ned.)	Aantal	4.329	4.972	5.898	6.056	6.526	6.044	—
Laadvermogen	1.000 t.	2.306	2.697	2.979	3.188	3.611	3.310	—
Lading	"	1.147	1.836	2.073	2.146	2.246	2.171	—
waarvan onder Nederlandse vlag	"	691	1.037	1.196	1.249	1.383	1.292	—
" " Belgische vlag	"	178	225	239	230	231	255	—
Schepen in rechtstreekse doorvaart	Aantal	1.639	1.846	2.046	2.406	2.328	2.400	—
Laadvermogen	1.000 t.	1.110	1.268	1.288	1.535	1.528	1.498	—
Lading	"	675	843	808	916	914	914	—
waarvan onder Nederlandse vlag	"	165	242	229	239	275	278	—
" " Belgische vlag	"	306	325	313	356	345	380	—
Indexcijfer zeevaart (inhoud)	*)	85	97	105	109	113	101	112
Binnengekomen zeeschepen	Aantal	1.564	1.654	1.839	1.941	1.926	1.804	1.923
Bruto-inhoud	1.000 R.T.	3.750	4.278	4.786	4.787	5.043	4.475	4.891
Idem, alleen geladen schepen	"	3.306	3.895	4.359	4.382	4.677	4.084	4.485
waarvan in lijnvaart	"	2.020	2.012	2.234	2.247	2.510	2.135	2.399
Vertrokken zeeschepen	Aantal	1.549	1.659	1.794	1.943	1.901	1.751	1.923
Bruto-inhoud	1.000 R.T.	3.768	4.298	4.534	4.842	4.977	4.432	5.047
Idem, alleen geladen schepen	"	2.726	2.675	2.808	3.081	3.142	2.878	3.263
waarvan in lijnvaart	"	1.902	1.954	2.015	2.249	2.438	2.102	2.434
Goederenvervoer ter zee:								
Gelost bij invoer	1.000 t.	1.275	1.617	1.499	2.014	1.392	1.523	1.593
" " bij doorvoer	"	714	1.237	1.426	1.572	1.529	1.507	1.595
Geladen *) bij uitvoer	"	541	576	660	684	544	725	568
" " bij doorvoer	"	714	573	571	578	388	523	602
Indexcijfer goederenvervoer Ned. Spoorwegen	*)	145	155	136	147	139	156	181
Goederenvervoer Ned. Spoorwegen, totaal	1.000 t.	1.766	1.881	1.658	1.782	1.690	1.900	2.198
waarvan grensoverschrijdend	"	480	537	458	472	468	523	681
Reizigerskilometers Ned. Spoorwegen	1 miljoen	511	516	524	571	639	531	508
Tonkilometers Ned. Spoorwegen	"	251	271	229	243	232	263	282
Tramwegen, vervoerde reizigers	1 miljoen	33,8	31,6	28,5	29,5	31,4	29,0	31,2
Interloc. autobusdiensten; vervoerde reizigers	"	18,9	19,1	17,7	18,1	19,6	18,1	—
Locale autobusdiensten; vervoerde reizigers	"	14,8	15,5	13,8	14,0	15,1	14,9	—
Indexcijfer verkeer op de rijkswegen	*)	186	205	228	236	231	232	221
Slachtoffers verkeersongevallen								
Overleden	Aantal	85	87	71	108	110	97	92
Ernstig gewond	"	914	1.025	1.069	1.279	1.251	1.174	1.000
Licht gewond	"	714	797	1.199	1.272	1.341	1.046	968
Idem, indexcijfers								
Doden	*)	131	134	109	166	169	149	142
Gewonden	*)	127	142	176	198	202	173	153
Luchtvaart (K.L.M.) *)								
Tonkm (vracht, post en extra bagage)	1.000	2.632	3.239	3.669	3.461	3.610	3.542	3.999
Passagierskm	1 miljoen	66,2	83,4	97,6	108,6	111,9	107,6	87,5

*) Maandgemiddelde 1938 = 100. *) Excl. bunkermateriaal e.d. *) Excl. West-Indië bedrijf.

NATIONALE BANK VAN BELGIË.
(Voornaamste posten in miljoenen francs)

Data	Goudvoorraad	Tegoed op het buitenland	Vorderingen op het buitenland i.v.m. betalingsaccorden	Handelspapier op België en overzeesrechten	Voorschotten op overheidsfondsen
11 Dec. 1952	35.679	1.620	17.146	9.803	213
18 Dec. 1952	35.278	1.643	16.733	10.113	336
24 Dec. 1952	35.295	1.431	16.783	11.120	336
30 Dec. 1952	35.295	1.340	17.014	13.418	385
8 Jan. 1952	35.181	1.775	17.359	12.458	302
15 Jan. 1953	35.449	897	16.442	12.144	370
22 Jan. 1953	35.448	914	16.467	11.836	282

Data	Deel- en pasmunt	Bankbiljetten in omloop	Rekening-courant saldi:					Verbindtissen t.o. het buitenland i.v.m. betalingsaccorden	
			Schatkist			Banken in het buitenland	Diverse rekeningen courant	E.B.U.-landen	Andere
			gewone tek.	rek. Acc. Econ. Sam.w.					
11 Dec. 1952	380	94.966	6	1.341	436	1.547	707	873	
18 Dec. 1952	382	94.404	7	1.341	453	1.509	618	883	
24 Dec. 1952	356	95.512	4	1.341	496	1.477	719	893	
30 Dec. 1952	347	97.190	5	1.341	472	1.689	1.156	881	
8 Jan. 1952	334	97.021	2	1.341	465	1.859	1.237	962	
15 Jan. 1953	345	95.997	2	1.346	360	1.427	480	959	
22 Jan. 1953	343	95.783	3	1.316	336	1.521	412	965	

IN- EN UITVOER VAN NEDERLAND ¹⁾.
(waarde in miljoenen guldens)

Jaar	Invoer		Uitvoer		Dekkingspercentage	
	Dec.	Jan.-Dec ²⁾	Dec.	Jan.-Dec ²⁾	Dec.	Jan.-Dec ²⁾
1938	117	118	82	87	70	74
1948	427	410	268	223	63	54
1949	554	442	433	316	78	71
1950	699	646	537	441	77	68
1951	682	806	618	618	91	77
1952	683	709	600	667	88	94

¹⁾ Bron: C.B.S.
²⁾ Maandgemiddelden.

Serie Bedrijfskunde, Staatsrecht en Sociale Wetgeving

STAATSINRICHTING VAN HET KONINKRIJK DER NEDERLANDEN

door Mr J. H. A. C. SCHRIJVERS

56 pag. 16 X 24 cm. Prijs f 1.75.

Beknopt overzicht van onze Staatsinrichting. Behandelt o.a.: De hoofdbeginselen van de Staatsinrichting - Nederlanders - Vreemdelingen - Grondrechten - Koningschap - Regering, Ministers, Ministerraad - Raad van State - Wetgevende Macht - Staten-Generaal - Uitvoerende Macht - Overige bevoegdheden van de Koning - Rechterlijke Macht - Rijksbegroting - Staat van Oorlog en Staat van Beleg - Indonesië, Nederlands Nieuw-Guinea, Suriname, Nederlandse Antillen - Provincie - Gemeente - Waterschap.

Verkrijgbaar bij:

N.V. De Technische en Wetenschappelijke Boekhandel
H. STAM, Rochussenstr. 213. Tel. 34692. Rotterdam

vacatures

Het LANDBOUW-ECONOMISCH INSTITUUT
vraagt een

DRS ECONOMIE

voor de afd. bedrijfseconomisch onderzoek in de landbouw. Kennis van de praktijk van het landbouwbedrijf vereist. Ervaring op het gebied van bedrijfseconomie gewenst.
Brieven met uitvoerige gegevens te richten aan van Stolkweg 29, Den Haag.

Bij de ECONOMISCH TECHNOLOGISCHE DIENST
voor Noord-Nederland kan geplaatst worden een

Jong Bedrijfseconoom
(ec. drs.)

Sollicitaties te richten tot de Directeur van de Dienst,
Nassauplein 4, Haarlem

Op het hoofdkantoor van de
Nationale Levensverzekering-Bank N.V.

Schiekade 130 - Rotterdam,
kan worden geplaatst een

Staffunctionaris

voor het behandelen van personeelszaken.

Gegadigden moeten beschikken over een brede algemene ontwikkeling c.q. een academische vorming hebben genoten.

Practische ervaring in een groot-bedrijf is tevens vereist.

Leeftijd omstreeks 35 jaar.

Brieven met uitvoerige inlichtingen omtrent levensloop en foto te richten aan de Directie van de

NATIONALE LEVENSVZERKERING-BANK N.V.
SCHIEKADE 130 ROTTERDAM

HANDEL-MAATSCHAPPIJ

H. Albert de Bary & Co. N.V.

AMSTERDAM-C. • HEERENGRACHT 450

Alle Bankzaken

INTERNATIONAAL HANDELSCONTACT
FINANCIERING VAN DE BUITENLANDSE HANDEL

Koninklijke
Nederlandsche
Boekdrukkerij

H. A. M. ROELANTS
SCHIEDAM